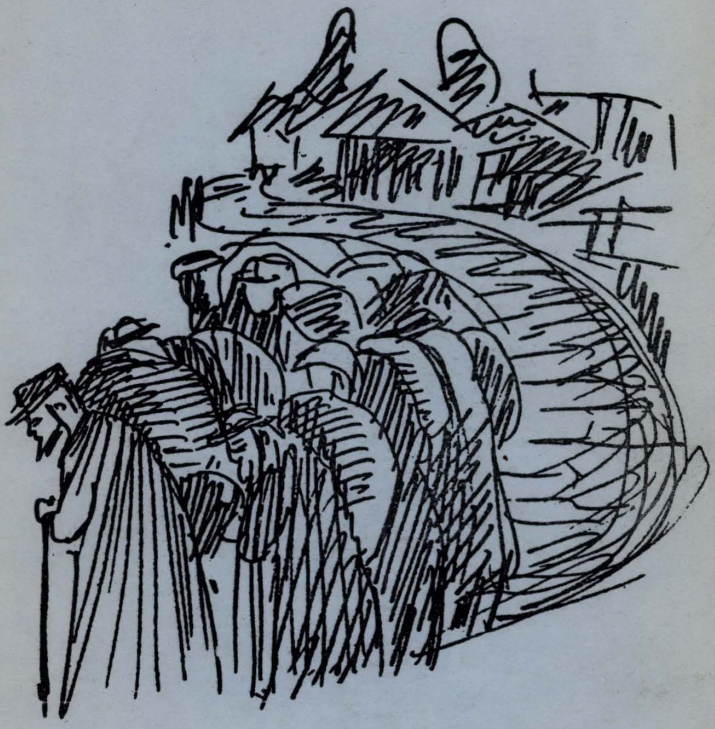
בית־הספר „בר־כוכבא"

תל־אביב

לזכר

קהילת לאנצוט

חוברת זו הוצאה ע"י בי"ס "בר-כוכבא", תל-אביב
בסיועו של ארגון יוצאי לאנצוט בישראל

תל - אביב
תשכ"ט - 1969

לזכר
קהילה קדושה
לאנצוט

אשר נחרבה בשואה

ארגון יוצאי לבצוט
בת-ים, רח' הרצל 70 טל. 868157

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2024

עבודה זו הוכנה ע"י תלמידי כיתה ד'-ו'
בהדרכת המחנך צבי סימיאטיצקי
לפי הרצאות של שרידי הקהילה בכיתה
וראיונות עם יוצאי הקהילה. כן נעזרו
התלמידים בספר הזכרון "ספר לאנצוט"

ביה"ס הממלכתי "בר כוכבא"
תל-אביב, תשכ"ט

הדפיס מפעל השכפול
קרית האוניברסיטה רמת-אביב
ת. ד. 39063 תל-אביב

תוכן הענינים

מפת לאנצוט
המצבה לזכר קדושי לאנצוט
מגילת ההנצחה
אנו מנציחים
אימוץ קהילת לאנצוט - הרעיון וביצועו
מכתבים בענין ההנצחה

טכס ההנצחה - דברי הנואמים
קהילת לאנצוט

לתולדות העיירה

בית הכנסת בלאנצוט
תורה ותפילה בעיירה
ר' יעקב יצחק הורוויץ מלאנצוט
החינוך בעיירה
צילום תעודת ביה"ס "יבנה" בלאנצוט
תנועות הנוער
צילום תעודת החבר של ארגון צופים "עקיבא"
חיי חברה ותרבות
מכתב מהגולה
לאנצוט בחורבנה
בתקופת השואה
מדברי מר פ. גוטליב
יוצאי לאנצוט שסיפרו על קהילתם לתלמידי בית-ספרנו ראיון

צרור חיבורים

במרתף השואה - אבריאלה לסלו - כתה ז'2
באוהל יזכור - אורלי רחמים - כתה ז'2
הילד היהודי בשואה - אבריאלה לסלו - כתה ז' 2
סבל הילדים בשואה - נאוה קריאל - כתה ח' 2
במוזיאון השואה והגבורה ביד מרדכי - חנה שטוב ז' 1
ספורו של ילד יהודי בשואה - ארנה שחיל ח' 2
מעשה גבורה בתקופת השואה - כתה ז'1
עולם שחרב - תרזה שניידר - כתה ח'1

השואה - גילה לויט - כתה ח' 2
השואה - אסתר שורץ - כתה ח' 1
עמידת הגבורה של היהודים - חביבי אבי כתה ח' 1
אנו מאשימים - דורית שרפשטיין - כתה ז' 2
אנו מאשימים - יהודית ו' - כתה ח' 1 *
אנו מאשימים - רונית מסרי - כתה ז' 2 *
אנו מאשימים - פנינה מטלון - כתה ח' 1 *
אמא לא תשוב (שיר) אורית לבני - כתה ז' 1
לזכר גבורים ומגינים
נדר - א. שלונסקי
מן הדלקה ההיא - חיים גורי

המצבה לזכר קדושי קהילת לאַנצוט במרתף־השואה, הר־ציון, ירושלים.

מגילת ההנצחה

בית־הספר "בר־כוכבא" ב־ תל - אביב במדינת ישראל

מצהיר בזה חגיגית, כי ביום כ"ה לחודש תשרי תשכ"ט קיבל עליו את חמשימת הקדושה

להנציח את קהילת לאנצוט (בארץ פולין)

שנחרבה בשנות השואה על ידי קלגסי הנאצים הטמאים וגרוריהם.

תלמידי בית הספר, בשיתוף עם חרשויות החינוכיות ועם ארגוני הקהילה בארץ ובתפוצות, ובעזרת הוועדה הארצית להנצחת הקהילות שעל יד יד-ושם בירושלים, יעשו כמיטב יכולתם וימשיכו בפעולה שהחלו בה להעלות לזכר עולם את הקהילה חיל בחייה ופעלה, עד לשואה וכן בסבלה, מאבקה וכלינתה בתקופת החורבן.

על החתום:

שנחלה(ו) בית הספר _____ מחנכת(ו) הכיתה _____

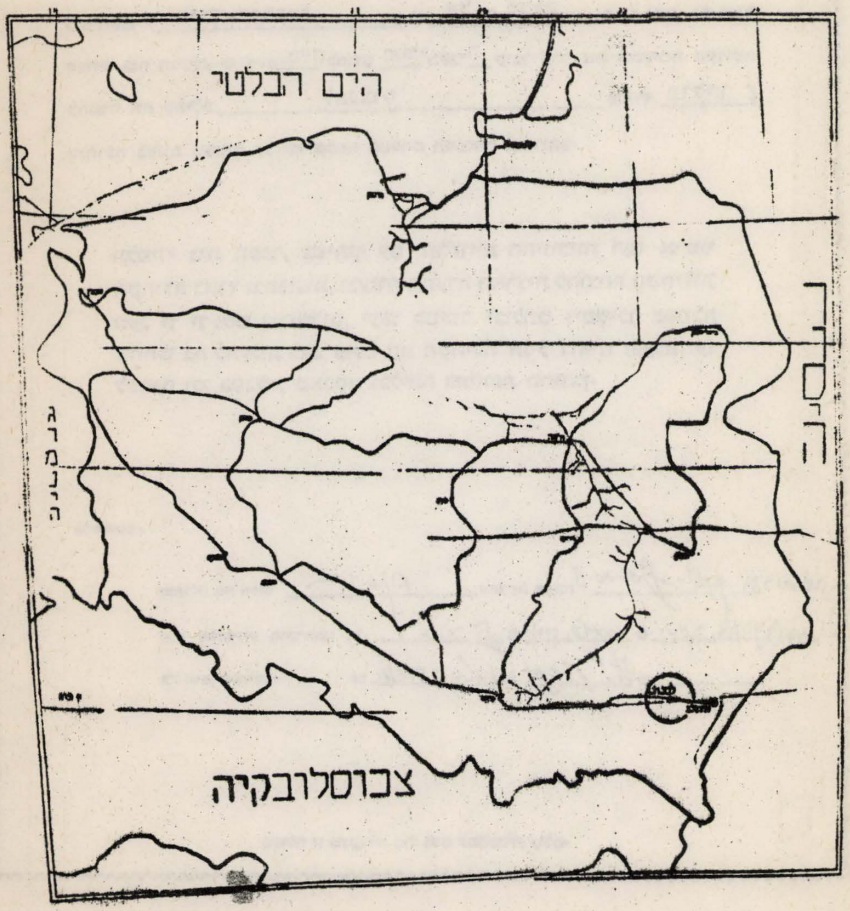
מיני התלמידים המטפחים: או _____ או _____

ב"כ ארגון הקהילה: או _____ או _____

מגילה זו נתקבלה ביד ושם למשמרת עולם.

מפת לאנצוט

פולין

אנו מנציחים

אנו מנציחים את קהילת לאנצוט, העיירה היהודית החביבה, שאנשיה טובי לב ומאירי פנים, אנשי חסד ורחמים, אשר דלתות בתיהם היו פתוחות לרווחה לכל עני, קשה יום ומר נפש.

אנו מנציחים את בית הכנסת העתיק והמפואר, שהאציל מקדושתו על יהודי העיירה, את בית המדרש ובתי התפילה למיניהם, את מתפלליהם ולומדיהם - יהודי גמרא ויהודי משניות, יהודי תהלים ויהודי "הזוהר" וסתם יהודים שבאו לבתי התפילה.

נשמור בליבנו את הנוער של לאנצוט, אשר נשא את נפשו בלהט לגאולת העם והארץ בדרך הגשמה חלוצית, את ילדי לאנצוט היקרים, טהורים בני טהורים, שהתחנכו בבתי הספר העבריים לאהבת ישראל, תורתו וארצו, את חברי תזמורת ה"זמיר", אשר צלילים נסכו רוממות רוח בלבבות והרבו שמחה בעיירה.

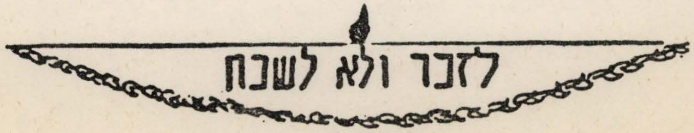
נזכור את בני לאנצוט העמלים, היהודים התמימים, הנאמנים וישרי הדרך אשר בזיעת אפם אכלו לחמם הדל ופרסו אותו לכל רעב ונצרך.

נזכור את האור הזורח ועולה מהעיירה היהודית הקטנה הזאת - מעדת ישראל בלאנצוט.

והנה בא היום המר והנמהר והאויב הנורא עלה על קהילת לאנצוט. בניה הושמדו ונהרגו במיתות משונות ואכזריות, והעיירה היהודית נמחתה מעל פני האדמה.

נשמור בלבנו את חייהם וסבלם של יהודי לאנצוט. זכר פעלם יהיה צרור לעד בצרור חיינו במולדת.

תלמידי כתות ז' - ח'

אימוץ קהילת לאנצוט - הרעיון וביצועו

בסוף שנת הלמודים תשכ"ח פנתה הגב' דבורה טוכפלד חברת ועד ארגון יוצאי לאנצוט אל מנהל בית הספר מר ברוך ניסקה ובקשה שבי"ס "בר - כוכבא" יאמץ וינציח את קהילתה. הנימוק לכך היה,כי בית ספר זה שד"ר נ. קודיש, מיוצאי קהילת לאנצוט, היה מיסדו ומנהלו הראשון, מהראוי שיאמץ וינציח קהילה זו.

להלן קטעים מרשימתה של גב' דבורה טוכפלד בענין אימוץ קהילת לאנצוט:

"אדוני, אני מבקשת לאמץ את קהילתי הקדושה, קהילת לאנצוט הקטנה" - כך פתחתי את דברי בבואי למשרד המנהל, בלי הודעה מוקדמת - - - - - " קדושינו שניספו על אדמת נכר וזכר חברינו היקרים שהלכו מאתנו כאן, ביניהם ד"ר נ. קודיש ז"ל בן עירנו, מנהלו הראשון של בית ספר "בר - כוכבא", ראויים פה להנצחה . לא נדם הדופק של העיירה. ככל שאנו מתרחקים ממנה מבחינת הזמן, כן יקרה היא לנו יותר ויותר. הרהרתי: חיי העיירה הונצחו בדפים המזהירים של ספר הזיכרון " ספר לאנצוט ". בהרי יהודה נישא ברוח ירושלים והריה הריח של האורנים שניטעו ב"יער - הקדושים" וכעת יינשא שם הקהילה וזכרה בפיותיהם הטהורים של ילדי בית ספר "בר - כוכבא ". פה תקום מצבה חיה של חיים אשר לעולם לא יתמו "- - - -

ב- 1.9.68 הוחלט בישיבת המועצה הפדגוגית לאשר ולבצע בשנה זו את ההחלטה בדבר הנצחת קהילת לאנצוט.

בהסתמך על החלטה זו נפגש מנהל ביה"ס עם מחנכי כתות ז'-ח' שקבלו על עצמם להיות נושאי הפעולה ומבצעיה ובפגישה זו נקבעו דרכי הפעולה השוטפת.

ב- 10.9.68 נשלחה הודעה רשמית להנהלת "יד - ושם" ולארגון קהילת לאנצוט על פעולת ההנצחה.

ב- 17.10.68 נערכה פגישת היכרות בין נציגי הקהילה לבין המנהל ומחנכי כתות ז'-ח' ונקבעו דרכי הפעולה המשותפת .

ב- 27.10.68 הועברה התכנית לאישור המועצה הפדגוגית. נמסרו פרטים על דרך הפעולה והוצעו הצעות כיצד להחדיר את תודעת ההנצחה בקרב התלמידים.

בחדשים נובמבר 1968 - ינואר 1969 נערכו סקירות והרצאות לתלמידים בכתות מפי שרידי קהילת לאנצוט וכן רואיינו בתקופה זו משפחות אחדות של יוצאי לאנצוט בבתיהן. כן נשלחו ע"י התלמידים מכתבים ליוצאי לאנצוט בתפוצות הגולה אשר נתבקשו להמציא פרטים על חיי הקהילה לפני השואה ובתקופת השואה.

באותו פרק זמן נערכו שני סיורים לתלמידי הכתות המנציחות. האחד ביום 11.11.68 לטכס הנצחת הקהילות שנערך בבניני האומה בירושלים ושהיה מלווה ביקור ב"יד-ושם" על הר הזכרון ,ובמרתף השואה.

בהר - ציון . שם גם נערך למענם טכס הדלקת נרות זכרון. כמו כן התקיימו שם שיחות בפני התלמידים בבית הכנסת שעל יד מרתף השואה מפי שרידי קהילת לאנצוט שהגיעו במיוחד למטרה זו . את הסיור הזה ליוו מחנכי כתות ז' ומטעם ארגון יוצאי לאנצוט - הגב' לאה וינשטיין ומר אליעזר סטמפל יו"ר הארגון .

הסיור השני נערך ביום 31.12.68 ליד מרדכי, שם ביקרו במוזאון השואה והגבורה.

תכנית הלימודים בשליש ב' כללה פרקי קריאה מורחבים בספרות ובהסטוריה בנושא השואה, התלמידים הכינו עבודות וחיבורים על הנושאים הקשורים לקהילת לאנצוט והשואה.

בסיום שלב הקריאות והשיחות בכתות נערכה ביום 28.1.69 הרצאתה של הגב' לנח קיכלר על הנושא: גבורתם וסבלם של הילדים בשואה.

בר כוכבא
ה. סולד 6, ת"א.

10.9.68

לכבוד
הנהלת יד ושם
הועדה הארצית להנצחת הקהילות
ע"י בתיה"ס
ירושלים ת.ד. 84.

הנדון: הנצחת קהילת לאנצוט.

א.נ.,

הריני להודיעכם בזה כי אנו מעיינים עתה בהצעה להנציח את קהילת לאנצוט ע"י תלמידי בית ספרנו.

על מנת לזרז את הדיון בהצעה זו, נבקשכם להמציא לנו:

א. את כל החמר שהוצא על ידכם ושיש בו כדי לכוון אותנו בדרכי פעולה ובצוע.

ב. חמר על קהילת לאנצוט עצמה וכן כתבות של אנשים ומיוצאי קהילה זו שאנו יכולים לפנות אליהם בענין זה.

נודה לכם אם תמציאו לנו את החמר המבוקש בהקדם.

בכבוד רב,

ב. ניסקה
ה מ נ ה ל

ארגון יוצאי לנצוט בישראל

בת-ים, רח' הרצל 70.

תאריך 8.10.68

לכבוד

הנהלת ביה"ס הממלכתי בר כוכבא

תל-אביב

- - - - - - - - - - -

רח' ה. סולד 6.

הנדון: הנצחת קהילת לנצוט.

א.נ.,

הרינו להודיעכם בזה כי קבלנו את ההעתק שנשלח להנהלת יד ושם בנדון הנצחת קהילת לנצוט.

אנחנו מבטיחים לעמוד אתכם בקשר, החל פגישתנו הראשונה ביום חמישי 17.10.68 , בשעה 12 בצהרים.

בכבוד רב,

סטמפל אליעזר
ארגון יוצאי לנצוט

עצרת ההנצחה של קהילת לאנצוט

ביום כ"ו בניסן תשכ"ט , ערב יום השואה והגבורה התקיימה בבית-הסתדרות המורים בתל-אביב עצרת ההנצחה של קהילת לאנצוט. טקס ההנצחה בוצע ע"י תלמידי כתות ז'-ח'. נכחו יוצאי לאנצוט בישראל וקהל מוזמנים, ביניהם : הד"ר שאול לוין, מנהל אגף החינוך של עיריית תל-אביב, מר ב. אביבי - המשנה למנהל אגף החינוך, מר נ. פרסקי, המפקח על בית הספר מטעם משרד-החינוך והתרבות, הגב' מ. דרוקר - נציגת המדור להנצחה מטעם אגף החינוך של עיריית תל-אביב, מר דוד אלוני, נציג מרכז הסתדרות המורים ומר א. סטמפל, יו"ר ארגון יוצאי לאנצוט בישראל.

נשאו את דבריהם על השואה ועל חשיבות ההנצחה של הקהילות שנחרבו : מנהל בית-הספר מר ב. ניסקה, ד"ר שאול לוין, מר נ.פרסקי, מר דוד אלוני ומר א. סטמפל.

מדברי מנהל בית-הספר מר ברוך ניסקה

... בשנת 1953 נתקבל חוק בכנסת בו נקבע שיום כ"ז בניסן יוקדש כיום זכרון לשואה ולגבורה וכיום התיחדות עם זכר השואה שהמיטו הנאצים ועוזריהם על העם היהודי ועם זכר מעשי הגבורה ומעשי המרי בימים ההם". כמו כן, אומר החוק, בין השאר, כי "תפקידו של יד-ושם לאסוף אל המולדת זכרם של כל אלה מבני העם היהודי שנפלו ומסרו את נפשם, נלחמו ומרדו באוייב הנאצי ועוזריו. להקים שם וזכר לקהילות, לארגונים, למוסדות שנחרבו, בגלל השתיכותם לעם-היהודי".

אנו מתיחדים איפוא עתה, ערב יום השואה, עם זכרם של ששת המליונים מבני עמנו, ובתוכם מליון ילדים יהודים, שנפלו בידי רשעים טמאי-נפש, ושומרים בלבנו את הצו הקדוש : לזכור את קרבנות השואה. אך לזכור פירושו בראש וראשונה - ללמוד. כפי שמציינת התורה : "זכור את עשה לך עמלק" או "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים" וכן פרשות היסטוריות אחרות. לפיכך, מצווים אנו ללמד וללמד את קורות השואה הנאצית כדי לזכור את אשר עשה לנו העמלק הנאצי וללמוד מכך לקח,למען לא יקרה לנו כדבר הזה שנית לעולם. משום כך התיחדו תלמידי כתות ז'-ח' בבית-ספרנו עם זכר בני עמנו שנספו בשואה, בלמוד פרקי השואה והגבורה. על מנת להקים שם וזכר לקהילות ישראל אשר נמחו בשנות השואה, החלטנו לקרבללבות תלמידינו שרידי אחת הקהילות, שהיתה שוקקת חיים ותורה, וחרבה בשואה כפי שחרבו קהילות רבות אחרות. נטלנו על עצמנו, בדחילו ורחימו, את המשימה היקרה לאמץ ולהנציח את אחת הקהילות, הנקראת "קהילת לאנצוט", מתוך הכרה שקהילה זו משקפת את חיי מרבית הקהילות בגולה עד לחורבנן.

ע"י למוד תולדותיה וקורותיה של קהילת לאנצוט בקשו התלמידים להתודע אל אנשי הקהילה אשר חיו בעיירה זו וע"י פעולת ההנצחה

בקשו לקיים את דברי הנביא ישעיהו "ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם, טוב מבנים ומבנות, שם עולם אתן לו, אשר לא ייכרת" (ישעיהו נ"ו,ה'). במשך תקופה ממושכת, מראשית שנת הלמודים ועד עתה, נמשכת ההנצחה בביה"ס, בפעולות שונות, שהמכנה המשותף שלהן הוא הנסיון להחיות את הווי החיים והערכים של יהודי לאנצוט. תלמידי ביה"ס למדו להבין את אורח חיי יהודי לאנצוט - האופייניות לכלל הערים היהודיות שחרבו - מפי יוצאי קהילה זו, שהיא השארית ששרדה, החיה עמנו כאן בארץ ולהעריך את אשר נוצר בה בתנאי גולה כדי לדעת מה אבד לנו בשואה ובכדי לדלות ממנה את כל הטוב והיפה.

אנשי לאנצוט היקרים ! רבות דברנו עליכם, בין כתלי בית-ספרנו, במשך כל התקופה הארוכה הזאת. שוחחנו עליכם, הסתכלנו על תמונות אנשי קהילתכם שהיו תלויות בפרוזדור בית-ספרנו והגינו בכם הרבה. תלמידנו שמעו, מפי אנשי קהילתכם, שבאו לביה"ס, על חיי קהילתכם ואנשיה. הם אף בקרו בבתיכם וראיינו את אנשיכם. רשמו מפיהם תאורים על חיי קהילתכם. קראו את "ספר לאנצוט" וספרים אחרים על קורות השואה,נתודעו מקרוב אל חיי קהילתכם וקהילות רבות אחרות בגולה, ועל פי מה שלמדו משמיעה ומקריאה,צירו ציורים, רשמו רשומים, כתבו חבורים פרי חוויותיהם האישיות, מחשבותיהם ורגשותיהם.

אכן, תלמידינו חיו במשך תקופה ארוכה את לאנצוט כדמות וסמל לקהילות ישראל שחרבו ולמרות שלא נוכל לצערנו להקים לתחיה את יהודי לאנצוט שנספו, אני תקוה שבפעולת הנצחה זו העמדנו להם מצבה החקוקה בלבות התלמידים ותשמש כגל-עד צנוע לקהילה חיה, אשר היתה חדורה אהבת הבריות, אהבת התורה ואהבת ישראל, ושאבדה לנצח.

למען נזכור אנו והבאים אחרינו - "לזכור ולא לשכוח"!

<u>מדברי ד"ר שאול לזין - מנהל אגף החינוך של עיריית תל-אביב.</u>

- - - - העם היהודי הוא עם בעל תודעה היסטורית עמוקה, יש לו תחושה של הזדהות עם כל התקופות שעברו ובזה כוחו. לפתח ולחזק את התחושה הזאת,הוא אתגר הינוכי חשוב. בשנים האחרונות קם הישוב ובעיקר עירנו,תל-אביב, וקיבלו על עצמם את המשימה הזאת ע"י קשירת קשרים או יותר נכון גשירת גשרים בין האתמול לבין המחר. זאת היא המשמעות החינוכית רבת הערך של מפעל ההנצחה.

בתחום ההזדהות הרגשית, נדמה לי, הושגו הישגים גדולים ביותר כפי שאנו רואים בבית-ספר זה ובבתי-ספר אחרים. נדמה לי, שאין דבר המאפיין יותר את החברה הישראלית הצעירה שלנו מאשר המפגש הזה בין הילדים אשר נולדו כאן, בעיר הזאת, לבין הותיקים והמבוגרים שבאו הנה מהגולה החרבה. המפגש הזה מעשיר את שני הצדדים.

חן חן לכל אלה שהשקיעו כל כך הרבה עבודה בפעולה זו : למנהל ביה"ס , למחנכי הכתות וגם לתלמידים שעשו את עבודתם בהתלהבות. אני מאחל לכם שגם להבא תצעדו הראשונים במפעל ההנצחה שרק הדורות

הבאים ידעו להעריך כראוי את חשיבותו ההיסטורית האמיתית בביסוס עמנו על אדמתו.

מדברי מר נ. פרסקי, המפקח על בית-הספר

משרד החינוך מעודד מאד אימוץ קהילות שחרבו בשואה ובזה נתונה תודתו לבי"ס "בר-כוכבא" אשר הקדיש מאמצים רבים לחקר קהילה זו, ללימוד מוסדותיה ואישיה. הייתי עד בכתות שונות לעבודה היפה והרצינית שילדי בי"ס "בר-כוכבא" השקיעו לא רק בקהילה המאומצת על ידם, אלא בשואה בכלל. היה תענוג לשמוע באיזו עמקות והיקף ורחבות-דעת דנו ילדים בבעיות אלו. לזכור ולא לשכוח! בבקורי בבתי-הספר אני רואה את ההתענינות הרבה ואת הבקיאות וההבנה שילדינו מגלים בענין השואה. כולנו תקוה ובטחון שימי רעה אלה לא ישובו לעולם.

מדברי מר דוד אלוני, נציג הסתדרות המורים

רגשות שונים מתרוצצים בלבותינו ביום זה. יש לנו רצון לפעמים להתחיל בנוסח של "שפוך חמתך על הגויים". יחד עם זה אתה מרגיש צורך לבוא ולבדוק מהו שעמד לנו, שלמרות מאמציהם של גויים אלה, אנו חיים וקיימים. לפני דור, סבורים היינו שנערוך מהפכה ולא נזכור את העבר, עינינו יהיו רק לעתיד, אולם מסיבות הזמן הכריחו אותנו לזכור את העבר בלי הפסק. אותו הדבר קורה כיום לילדינו, שגם הם אינם יכולים להשתחרר מהעבר ומוכרחים ליישם אותו להווה בכדי לבנות לעצמם את העתיד. ותודה מיוחדת של הסתדרות המורים לציבור המורים וההורים הלוקחים על עצמם את המשימה לזכור את העבר כדי שנבנה את ההווה שלנו ואת עתידנו במצב טוב יותר. תודת הסתדרות המורים לתלמידים ולמורים העוסקים בכך.

מדברי מר אליעזר סטמפל, יו"ר ארגון יוצאי לאנצוט בישראל

בתור נציג ארגון יוצאי לאנצוט, הכולל בתוכו שארית הפליטה של קהילתנו, שהושמדה, הנני מוצא לחובה להעלות שניח את הערך החינוכי בשביל הדור הצעיר, שכבר נולד בארצנו, על אדמתנו ותרבותנו, שעליו להמשיך ולרקום את המסורת הלאומית של אומתנו, ולזכור תמיד את כל מה שעוללו לנו העמלקים של המאה הנוכחית.-

וזאת היא מטרת הנצחת זכרון קהילתנו, בה השתתפו ולקחו חלק פעיל צוות המורים ותלמידים של בית-הספר הממלכתי "בר-כוכבא".-

כולנו מרגישים חוב מוסרי וקדוש לעשות כל המאמצים, שזכרון קהילתנו הקדושה, כמו כל הקהילות היהודיות שניספו ע"י הרוצחים, לא ימוש מזכרוננו ומזכרון הדור הצעיר, וכל מי שנתן ידו לעזרה לארגון מפעל זה, אנו אסירי תודה להם, ומאחלים להם שתבוא עליהם הברכה.-

כבר דנו הרבה מאד בבעיה, איך להנציח את זכרון קדושנו , אבל הדרך הכי בטוחה היא, שבכל דור ודור מוטלת חובה קדושה על המחנכים ועל אלה שמעצבים את הנפש והרוח של הילד, לספר לו בפרוטרוט ובאופן ציורי על השואה האכזרית שעברה על עמינו, שואה שאין לה שום דמיון בהיסטוריה האנושית מיום ברוא אלוקים שמים וארץ-.

אנו מודים מאד למנהל ולצוות המורים של ביה"ס "בר-כוכבא", על המסירות הרבה שהשקיעו בכדי לעזור לנו בהנצחת קהילתנו.-

אנו מודים גם מקרב לב, לכל הנציגים של המוסדות ושל העתונות שעליהם מוטלת החובה להפיץ ברבים את הרעיון של הנצחת זכרון קדושינו בבתי הספר, ובמוסדות החינוך של הנוער שלנו. **זכור ואל תשכח!**

טקס ההנצחה

1. מרש האבל של מנדלסון.
2. הדלקת הנרות בלווי אמירת פסוקי תהילים.
3. שיר "הידעו הדמעות" (מקהלה).
4. שיר "שאלו שרופים באש" לאברהם שלונסקי.
5. שיר "פונר" (מקהלה).
6. קריאה מתוך "חוק יד ושם".
7. השיר "תחת זיו כוכבי שמים" (מקהלה).
8. קריאת "יזכור" - הדלקת הלפיד.
9. אני מאמין - שירה.
10. השיר "ראשונים" ליצחק קצנלסון (קריאה).
11. העיירה בוערת (שירה).
12. מחול השואה והמרד (ריקוד).
13. הקריאה למרד.
14. שאיפת חיי נתמלאה - מ. אנילביץ (קריאה).
15. שיר הפרטיזנים (מקהלה).
16. קריאת קטעים מתולדות לאנצוט.

א.

עדת לאנצוט החסודה, היעודה לתפילה ולתעודה, הקימה את בית הכנסת המפואר - היכל הקודש לתפילה ולתחנונים, לקיים מה שנאמר : ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, וכדבר הנביא יחזקאל : כי הרחקתים בגויים וכי הפיצותים בארצות, ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם.

ב.

וכשעלה השחר של תנועת החסידות בעיירות גליציה, היתה לאנצוט בין הקהילות הראשונות אשר נלהבו לבשורת הבעש"ט והיתה מופת בהגשמת דרכי החסידות באהבת ה' ובאהבת ישראל.

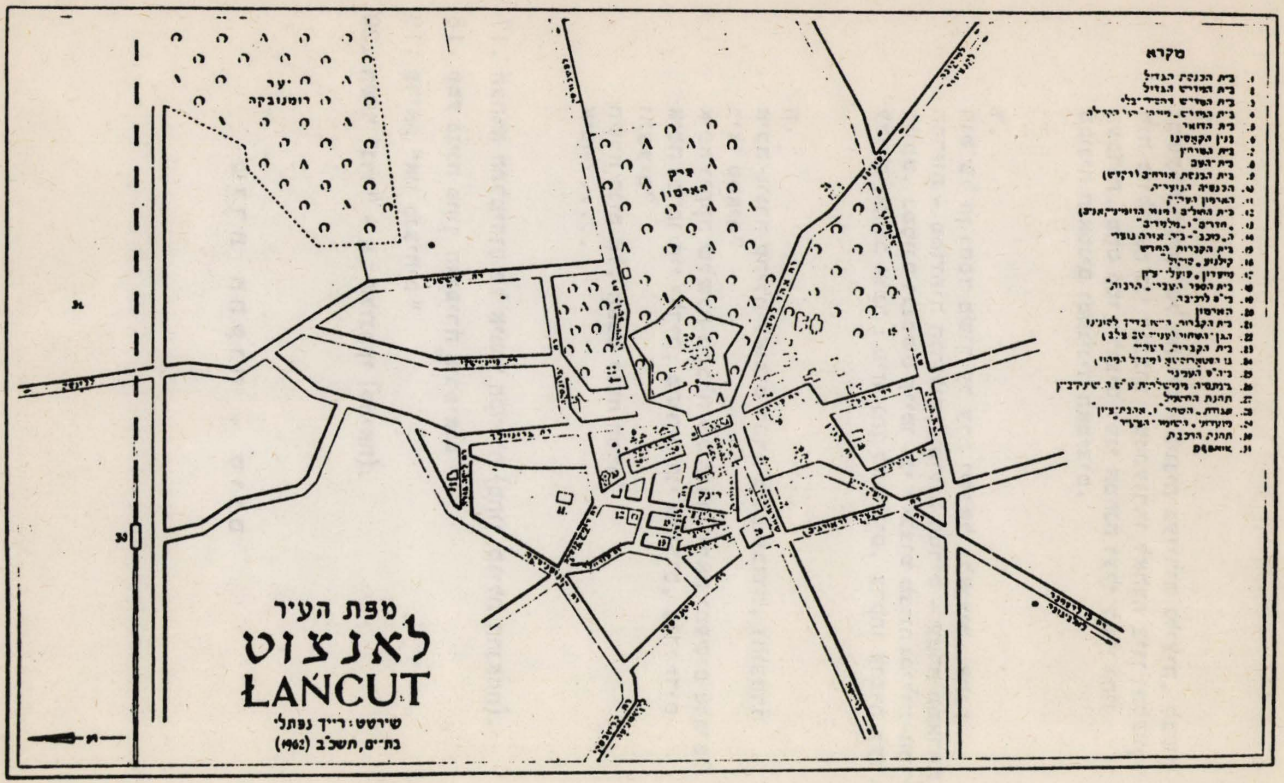
ג.
וכשעלה השחר של התנועה הציונית בעיירות גליציה, לבשה רוח גדולה את בני לאנצוט, שהתעוררו לאהבת ציון והלשון העברית. מהם קמו חלוצים לפני המחנה ועלו לא"י והיו מבוניה הנאמנים וממגיניה האמיצים.

ד.
חוט של חן וחסד משוך על עדת ישראל בלאנצוט. אהבת הבריות - ממדותיה הגדולות, גמילות חסדים - עטרת תפארתה. בגופם, בממונם ובנפשם קיימו בני לאנצוט מצוות גמילות-חסדים עליהם הכתוב אומר : פיזר נתן לאביונים, צדקתו עומדת לעד.

ה.
איכה מוגרה קהילת לאנצוט לחרב ביום עברות, והוכחדה בידי טמאים?
איכה נותקה שלשלת הקבלה של תורה ויראה ומעשים טובים?
איכה נכרתו חיי ילדים, טהורים בני טהורים, בידי זדים ורשעים?
השכח חנות אל, האפס לנצח חסדו?
איכה?.....

17. הצהרת התלמידים על אימוץ הקהילה (מתוך מגילת ההנצחה).
18. קטע נגינה מתוך האופירה "אורפיאוס"
19. קריאת "אנו מנציחים"
20. השיר "נדר" - א. שלונסקי (קריאה).

שירת התקוה - סיום

מפת העיר
לאנצוט
ŁAŃCUT
שירטט: רייך נפתלי
בת־ים, תשכ"ב (1962)
מקרא
1. בית הכנסת הגדול
2. בית המדרש הגדול
3. בית המדרש החסידי־בלז
4. בית המדרש „חיי הלוי"
5. בית החואר
6. בית הקפשינו
7. בית האורחין
8. בית הטבח
9. בית הכנסת אוהלים (וקיים)
10. הכנסיה העזרית
11. האורגן העתיק
12. בית התלמוד (סוגר בווינגראבן)
13. „חדרים" ו„מלמדים"
14. „מכון" בית צורה עתר
15. בית הקברות החדש
16. קלעים „קהל"
17. מישרון „קהל" בין
18. בית הספר העברי „התורה"
19. בי"ס לנשים
20. האורגן
21. בית הקברות בי"א בניין לזכרון
22. הגן ע"ש „עתיד עם צלב"
23. בית הקברות „ישרי"
24. בי"ס העברי
25. בי"ס העברי
26. בתי"ס מקצועי ע"ש י. שטרנבוך
27. תחנת הכבאי
28. שוטרת „השרי" י. אהרנבוך
29. מועדון „ישמי" הצעיר
30. תחנת הרכבת
31. אוטובוס
ריגל
ראנסון
יער
רומנובקה

ונתתי להם יד ושם אשר לא יכרת

ונתתי להם יד ושם אשר לא יכרת

ונתתי להם יד ושם אש לא יכרת.
(ישעיהו ו"ה)

בית הכנסת בלנצוט

הוצאת בני לנצוט
בישראל

לתולדות העיירה

לאנצוט נוסדה בשנת 1349. מקור השם - העיר לאנדסהוט בגרמניה שממנה באו מתיישבים ללאנצוט . העיירה שוכנת בדרום מזרח גליציה - חבל ארץ שהעמיד מתוכו תלמידי חכמים נודעים. מניחים כי יחד עם המתיישבים הגרמנים באו גם יהודים. השלטונות הפולנים עודדו הגירה זו, הואיל וחבל ארץ זה סבל הרבה מהתקפות הטאטארים שעשו שמות בחלק זה של פולין . מספרים שבין המתיישבים היהודים בלאנצוט היו גם משפחות אחדות ממגורשי ספרד. בלאנצוט ישבה משפחת פאס מספרד. אשר אחרי נדודים ותהפוכות גורל נתגלגלה והגיעה ללאנצוט.

במאה הארבע עשרה והחמש עשרה הין היהודים המעמד היחיד שעסק במסחר וסיפק את צרכיהם של האצילים הפולנים. היהודים עסקו במסחר סיטוני וקמעוני, בסחר תבואה, עצים, ייצור משקאות, חכירות, עיבוד עורות וצמר והיו מציגים את סחורותיהם בערים ובעיירות. אולם בחלקם עסקו היהודים גם במלאכה.

לאנצוט היתה מרכז חשוב שבו נקבעה בשנת 1750 מטעם " ועד ארבע הארצות" ההנהלה המרכזית של קרנות ארץ - ישראל.

הקהילה בלאנצוט היתה מאורגנת כמו יתר קהילות פולין. בראש ההנהלה עמדו שבעה פרנסים שהיו נבחרים בחול המועד סוכות לשנה אחת. לקהילת לאנצוט השתייכו גם התושבים היהודים בכפרים המסונפים לעיר.

באמצע המאה השמונה עשרה סבלו יהודי לאנצוט מהבישוף הנוצרי שגזר עליהם גזירות קשות שפגעו בהם בעיקר מבחינה כלכלית.

בשנת 1772 עם חלוקתה הראשונה של פולין סופחה לאנצוט לשלטון אוסטריה.

מבחינה רוחנית תרבותית היו יהודי לאנצוט במחצית הראשונה של המאה התשע עשרה נתונים להשפעת החסידות. השלטון בקהילה היה בידי האדוקים והחסידים, שמנעו את חדירת השפעתה של ההשכלה.

בשנות השבעים כבר היה בלאנצוט חוג של משכילים צעירים, ונוצרה מתיחות בין החסידים האדוקים למשכילים. בסוף המאה התשע עשרה וראשית המאה העשרים, ניראו כבר בעיירה הניצנים הראשונים של התנועה הציונית.

בשנת 1918, כאשר גל של פרעות הציף את פולין שקמה לתחיה אירגנו יהודי לאנצוט הגנה עצמית.

בעליה החלוצית הראשונה 1924 - 1919 עלו לארץ ישראל מספר חברים של ההסתדרות הציונית בלאנצוט. גם בשנים שלאחר העליה הראשונה נמשכו עליות של קבוצות ושל יחידים מלאנצוט לארץ ישראל.

כחלק בלתי נפרד של לאנצוט היהודית יש לציין את הרוזן הפולני האציל, הגראף פוטוצקי, שהתייחס בידידות אל התושבים היהודים. הוא היה עומד לימין היהודים בשעת צרתם וגם בתקופת השואה ניסה לעזור להם. לזכותו זוקפים הצלת בית-הכנסת העתיק מחורבן.

מסורת עם יהודית מספרת, שאחד מבני משפחת פוטוצקי לפני כמה דורות, התגייר. הכמרים הפצירו בו, שישוב לדת אבותיו, אך הוא סרב. אז נידון למיתה בשריפה והגר צדק עלה על המוקד ומת על קידוש השם.

בית הכנסת בלאנצוט

רוח של קדושה נשגבה היתה מרחפת על בית הכנסת בלאנצוט. תהפוכות הזמן וקלגסי הנאצים לא יכלו לו והוא נשאר עומד על תלו עד היום הזה.

מהו הסוד הצפון בו? בית הכנסת שמש לא רק מקום תפילה להמוני בית ישראל אלא גם מקום צבורי שבו היה העם מתכנס למטרות דתיות וצבוריות שונות. כאן היו היהודים מתכנסים הן בימי שמחה וחג והן בימי אבל כדי לתת בטוי לרגשותיהם. אני רואה בעיני רוחי את בית הכנסת שהיו יורדים אליו במדרגות, כדי שלא להכנס לתוכו בראש מורם וכדי לקיים " ממעמקים קראתיך ".

התרשמתי במיוחד מדבקותם של היהודים בבית הכנסת ומאמונתם בקדושתו, כפי שהדבר בא לידי בטוי בספור על העני המחוסר כל, שלא הסכים לותר על מקומו המכובד בכותל המזרח סמוך למקומו של "החוזה מלובלין " וגרם למהומה כללית בבית הכנסת בליל "כל נדרי". הנרות כבו והרבי הכריז : "גדולה תשובה, כולכם מזומנים לחיים בשנה הבאה עלינו לטובה". ואמנם לא מת איש מיהודי לאנצוט באותה שנה. וכתוצאה מכך נפוצה אגדה כי בית הכנסת עצמו יעמוד לעד ולשום כוחות הרס לא תהיה שליטה עליו. אכן בעת השריפה הגדולה שפרצה בלאנצוט בשנת 1820, כאשר כל הבתים היו למאכולת אש וכל תושביה נשארו ללא קורת גג - נשאר בית הכנסת שלם. והיה הדבר לפלא ולאות.

אני רואה לפני את בית הכנסת העתיק עם תקרתו המקומרה הגבוהה. בבית כנסת זה התפללו יהודי לאנצוט דורות על דורות. מקום קדוש זה, שהיה הומה ושוקק מתפללים כל ימות השנה עומד עתה בשממונו. צר לי שבית הכנסת הפך למוזיאון, אם כי הודות לכך ניצל מהריסה. עתה עומד לו בית הכנסת בודד על אדמת הגויים ותשמישי הקדושה המיוחמים המוצבים בו מזכירים את העבר המפואר של יהודי לאנצוט.

עוזי זנדברג / כתה ז' 2

תורה ותפילה בעיירה

השאיפה ללימוד תורה היתה נחלת הכל בלאנצוט. כעשיר כעני רצו שבניהם יהיו יודעי תורה. בשבתות של ימות החורף בבוקר, ובקיץ אחרי סעודת הצהרים - היו באים לבית המדרש והיו לומדים תורה או שומעים שעורים בפרשנות התורה מפי חכמים שהצליחו לא רק להקנות תורה אלא גם לעורר בלב שומעיהם רגשות דתיים עמוקים וכן תקוה לגאולה שלמה.

אולם גם בימות החול היו עוסקים בלימוד תורה. בבית המדרש ובקלויזים שונים היו חוגים ללימוד ש"ס , ללימוד משניות או "משנה תורה" להרמב"ם ועוד. מנהג היה בלאנצוט, כמו בכל קהילות ישראל שהיו עורכים חגיגה רבתי עם סיום ה-ש"ס או מסכת בתלמוד. לחגיגות אלו היתה נודעת השפעה רבה על כל בני הקהילה ומשרה על כולם רוח של לימוד תורה ואהבת ישראל, אוירה חמה של קירבת הלבבות.

בית המדרש בלאנצוט היה בעל אופי חסידי, שכן העיירה שוכנת באיזור שלתנועת החסידות היתה בו השפעה רבה. בתקרת בית המדרש היו נברשות חשמל ונחושת, שהיו מודלקות בערבי שבתות ובחגים או גם בימות חול ע"י קרובים של חולה מסוכן מתוך אמונה, שבזכות האור במקום הקדוש ישלח הקב"ה רפואה שלמה לחולה.

שולחנות ארוכים עמדו לאורך הקירות של בית המדרש. מעל לספסלים היו תלויים מדפים מלאים וגדושים ספרים שונים כמו גמרות, מדרשים ספרי יראים ועוד. ארון הקודש לא בלט בפאר והדר, פשוט היה, אך קדושתו בעיני המתפללים גדולה היתה.

בבית המדרש היה תנור גדול בנוי לבנים ובחורף היו הלומדים עומדים על ידו ומתחממים. למתפללים היו מקומות ישיבה קבועים שהיו קנינם הפרטי , האוירה בבית המדרש היתה ביתית, חמה וקרובה ללב כל יהודי בעיירה. בית המדרש היה פתוח תמיד ביום ובלילה, בחורף ובקיץ. לפעמים שימש גם מקום לממכר ספרים ותשמישי קדושה כמו תפיליז, טליתות, מזוזות וכו'. יש והירקן היה מביא לבית המדרש פירות כדי למכרם לבחורים הלומדים, והאופה היה מביא עם בוקר דוד מלא חה עם סוכר בשביל אלה שהשכימו ללימוד תורה. בבית המדרש היתה תמיד תנועה ערה של מתפללים ולומדי תורה. אלה עומדים ומתפללים ואלה יושבים ולומדים בקול. בניגון הגמרא. אולם היו גם יהודים שהיו סרים לבית המדרש לנוח מעמל היום וכדי לשוחח בניחותא על הוויות העולם , על ענייני מסחר ופוליטיקה ועוד.

בית המדרש היה יקר וקדוש בעיני כל בני העיירה. הוא היה ביתו הנאמן של כל יהודי בעיירה. הוא עיצב את דמותם הרוחנית והשירה עליהם רוח תורה ואהבת ישראל.

לקהילת לאנצוט יצא שם בבעלי התפילות שלה ובחזניה, שכן בני העיירה היו ידועים כחובבי נגינה נלהבים ולהוטים אחרי חזנים טובים . המונים היו נוהרים לבית הכנסת לשמוע את תפילת החזן ב"ימים הנוראים" ובעיקר בליל "כל - נדרי" . גם פקידי השלטון הפולני היו באים להקשיב לניגון המסרתי העתיק של "כל נדרי". כן היו המוני בני לאנצוט באים בימי חנוכה לבית הכנסת. כשהחזן היה מברך על הנר הראשון בכלי נגינה ושיר, והמשוררים היו שרים "הנרות הללו ו"מעוז צור".

וכך היו בני לאנצוט דורות על דורות משכימים ומעריבים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועובדים את אלוהים בתורה ובתפילה ובמעשים טובים, עד שבא הצורר הגרמני ועקר משרש את העיירה ויחד עם כל קהילות ישראל הקדושות בפולין, מתו בני קהילת לאנצוט על קידוש השם.

משה צורף כתה ח/ 2

חזית בית הכנסת ולידו בית המדרש.

ר' יעקב יצחק הורוויץ מלאנצוט

לאנצוט תפסה מקום חשוב בתולדות החסידות בגליציה ורבנים מפורסמים כיהנו בה. זכתה לאנצוט ובתוכה ישב זמן מסויים אחד מגדולי הצדיקים של חסידות פולין בסוף המאה השמונה עשרה - ר' יעקב-יצחק הורוויץ שנתפרסם, לאחר שקבע את מושבו בלובלין, בתואר ה"חוזה".

התואר "החוזה" - על שום מה ?

טביעת עינו

..."מבריותו ניתן ל"חוזה" הכוח לראות מסוף העולם עד סופו. ראה שהעולם טובע בים של רע, ביקש מהשם יתברך לבטל ממנו את הכוח הזה ועדיין היה צופה בעיניו כדי מהלך ארבע מאות פרסה ---

כשהיה מסתכל במצחו של אדם היה רואה פנימיות נפשו. אפילו לפי פתק המבקש הכיר מערכי לב המבקש - - - - -

- - - - היה ר' יעקב יצחק קובל שחוש זה לבחון לבבות מתיש את כחו לאהבת ישראל, אף התפלל שיטלו ממנו את עינו הבוחנת"- - -

הזכות האחת

לפני פטירתו סח:-
איני יודע מה זכויות קניתי לי בעולם הזה, אך זכות אחת בודאי קניתי, שהשאתי ארבעים יתומים. כל פעם שעשיתי נשואין לאחד מבני ביתי, בן או נכד, השאתי גם יתומה אחת ונתתי לה נדוניה ומזונות על שולחני.

עפ"י "באר החסידות"
לאליעזר שטינמן
ספר על אדמורי פולין ע' 28-27

החינוך בעיירה

לאנצוט עיירה חסידית היתה. כמה וכמה אישים דגולים בתולדות החסידות הטביעו עליה את חותמם. רוח של אדיקות דתית היתה שוררת בקהילה. משחר ילדותו חי הילד היהודי באוירה מסורתית. במלאת לילד שלש שנים הוא נכנס לחדר. יום זה - יום חג הוא במשפחה. לציון המאורע היו עורכים חגיגה ובני המשפחה היו משתתפים בשמחה של מצווה זו, והילד, חתן המסיבה, היה מקבל ממתקים, שקדים וצמוקים כראוי לו. בחדר היו שתי כתות. אחד לדרדקים המתחילים בלימוד אלף - בית וקריאה,והשניה למתקדמים. פרנסתו של המלמד היתה מצומצמת, ולכן היתה אשתו משתכרת מעבודות שונות. יש והרבי היה מגדל עופות בתור משק עזר והיה מאכיל אותם בפרורי הלחם של שיירי הכריכים , שהיו התלמידים מביאים אתם לחדר. יש ובימים מסויימים היה הרבי יוצא לשוק ועוסק קצת במסחר. הכנסה נוספת שמשה לרבי גם עשיית סביבונים יצוקים לחנוכה ומכירתם במחיר השוה לכל נפש. מנהג היה בלאנצוט , כמו ברוב קהילות ישראל, שכאשר נולד ילד במשפחה, היה הרבי מכנס את תלמידיו ומביא אותם לבית היולדת "לקריאת שמע" - סגולה נגד המזיקין ורוחות הטומאה העלולים ח"ו לפגוע ברך הנולד, והרבי היה מקבל בעד זה שכר טירחה בעין יפה. יש והרבי היה עורך ביקור בשבת אחה"צ בבתי תלמידיו הטובים,בוחן אותם במעמד הוריו, למען יראו ויוכחו שבנם מחמדם עושה חיל בלימוד חתורה , כמובן בזכות רבו, הראוי להעלאה בשכרו.

מקום הלימוד היה לא בבנין נפרד כמו בימינו , אלא בחדר מגוריו הפרטי של הרבי. החדר היה קטן,כמו רוב חדרי המגורים של עניים. הילדים היו יושבים על ספסלים ארוכים ליד שולחנות גדולים. התנאים ההיגייניים בחדר היו גרועים ומים היו מביאים שואבי מים מיוחדים שפרנסתם על כך מבארות סמוכות,אולם מהצד השני זכתה לאנצוט,שלא כעיירות אחרות בסביבה.בתאורה של חשמל לכל, וזאת בזכות הרוזן פוטוצקי, האציל הפולני הידוע, שבנה את ארמונו בלאנצוט . שיטת הלימוד בחדר היתה מיושנת ושיגרתית,כנהוג בקהילות פולין מאות בשנים. בגיל ארבע ידע כבר הילד לקרוא. את החומש היו קוראים כל מלה בעברית ומתרגמים אותה מיד לאידיש. שעות הלימוד היו משעה 8 בבקר עד שעה אחת בצהרים ומשעה שלש עד שעה 6 אחה"צ . בימות החורף , כשהיו גומרים את לימודיהם, היו הילדים לוקחים אתם פנסים ונרות להאיר להם את הדרך.
ההליכה בחשכת הלילה, כשפנסיהם בידיהם וספריהם תחת בית שחיים, והאורות מרצדים לפניהם על פני חלקת השלג הרך - הסבה להם תענוג ושמחה. למלמד היה גם בחור עוזר - ריש דוכנא - אשר בדרך כלל היה בחור פשוט וחזק בגופו והיה לעזר לרבי ולילדים. היחס של התלמידים לרבם היה של רגש כבוד מהול בפחד, כבוד מפני תורתו ופחד מפני מקלו, שכן הרבי היה נוהג להשתמש במקלו על גבם של תלמידיו הסוררים, והללו היו מגיבים על כך בשעת הכושר בתעלולים שונים, כדרך בני - הנעורים. טקסים וחגיגות, טיולים ומשחקי ספורט שתלמידינו משופעים בהם בימינו,היו מהם והלאה.

המלמדים היו בעלי דרגות שונות .מהם שלימדו רק קריאה, מהם רק חומש עם פירוש רש"י ומהם - והם מהמתקדמים ביותר - גמרא עם רש"י ותוספות. לא כל התלמידים זכו להגיע לשלב גבוה זה - לימוד הדורש חריפות שכל וכשרון עיוני רב. אולם המלמדים בכללם העמידו תלמידים שהצטיינו בידיעת התורה ובמצוות טובות והנחילו כבוד ושם טוב לקהילתם .

אולם לאחר שהממשלה הפולנית חוקקה חוק לימוד חובה, חלו שנויים בסדרי החינוך המקובלים עד כה. מעתה חובה היתה על כל ילד מגיל 6 לבקר בביה"ס הפולני הממשלתי. דבר זה גרם פיצול בנפש הילד היהודי . בבית דיבר אידיש, בחדר למד עברית ובביה"ס הממשלתי - פולנית. לילדים היהודים נגרם סבל, כי הלימודים היו ברוח הלאומיות הפולנית והדת הנוצרית. בכל כתה היה תלוי על הקיר הצלב ועליו פסל ישו, ולילדים היהודים שישבו גלויי ראש היתה הרגשה לא נעימה. המורים הפולנים,מהם שגילו סובלנות כלפי התלמידים היהודים ומהם שהיו אנטישמים מובהקים, שגילו יחס קשוח ועוין.
לאחר לימודי בביה"ס הפולני היה הילד הולך אחה"צ לביה"ס העברי או לחדר כדי להשלים את ידיעותיו בלימודי היהדות.

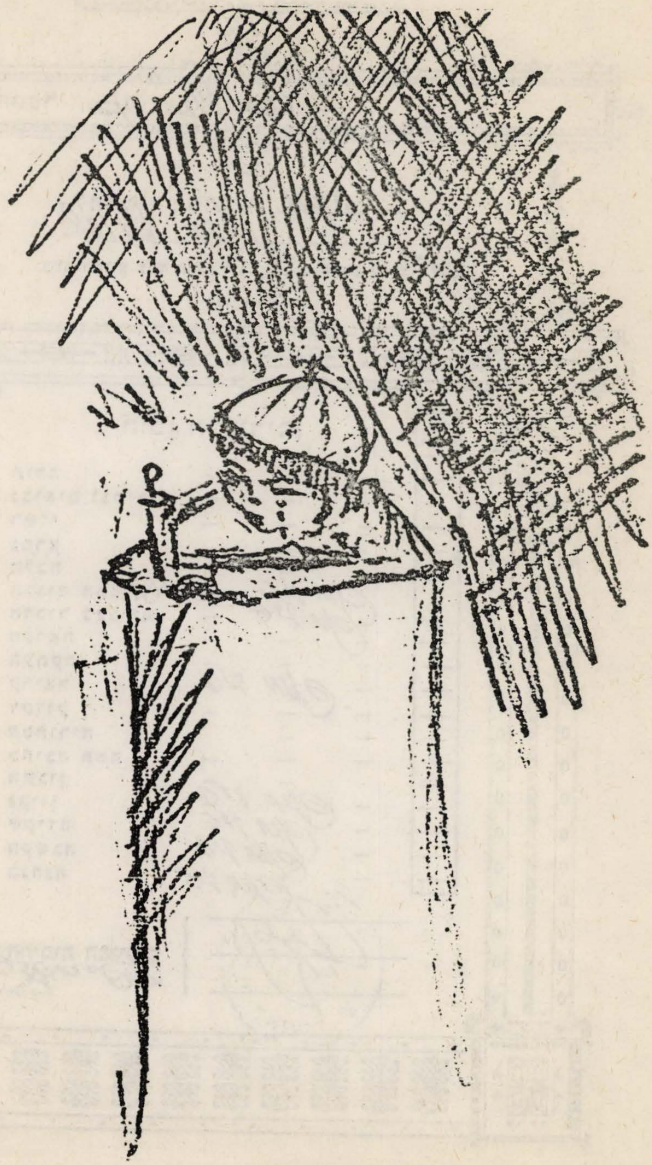
היה גם בי"ס חיכון פולנו והיו גם תלמידים יהודים שם. היו הורים אשר שלחו את בניהם לגימנסיה הפולנית כדי להקנות להם השכלה כללית ויחד עם זאת יזמו הקמת בי"ס עברי "יבנה" בו יוכלו בניהם להשתלם בעברית, בתנ"כ ותולדות ישראל. יש לציין שנמצאו גם תלמידים יהודים, שהיו משכימים בבקר לבית המדרש ללימודי קדש, מבית המדרש הלכו לגימנסיה הפולנית, אחה"צ הלכו לבית הספר העברי ללימודי היהדות ובערב הלכו שוב לבית המדרש.

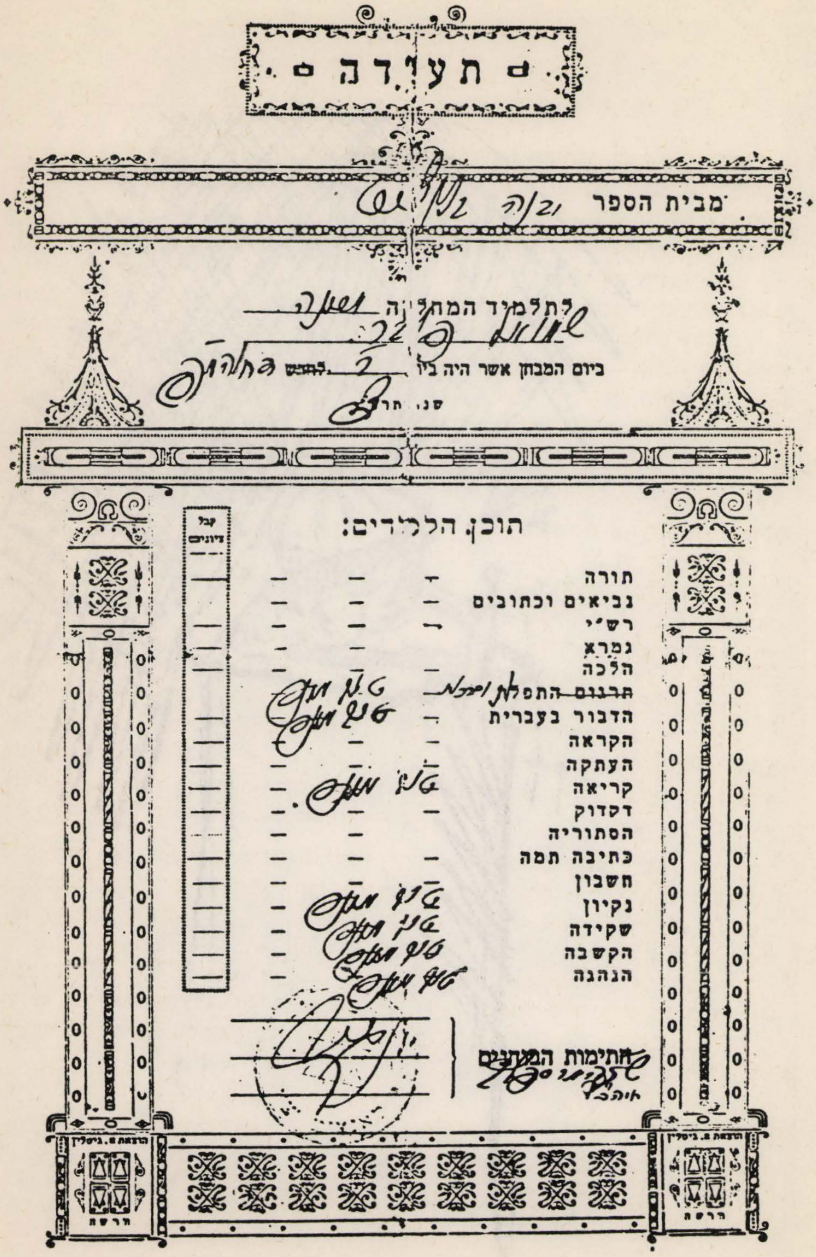
השם "יבנה" ניתן לביה"ס העברי, שבו היו משלימים התלמידים היהודים את ידיעותיהם ביהדות, לזכר המרכז הרוחני שהוקם ביבנה ע"י ר' יוחנן בן זכאי בתקופת חורבן בית שני.

בשנת 1931 קם גם בי"ס עברי לבנות "בית יעקב" מטעם היהדות החרדית. הבנות שלמדו והתחנכו ב"בית יעקב" קנו להן ידיעות בתורת ישראל, דיניה ומנהגיה ואורח חיים ברוח היהדות הדתית האדוקה.

אורלי אבן, נאוה קריאל, יאיר ששון
כתה ח'

תעודה

מבית הספר

תלמיד המחלקה

ביום המבחן אשר היה ביום

שנת תרצ

תוכן הלמודים:

	ציון		
תורה			
נביאים וכתובים			
רש"י			
גמרא			
הלכה			
תרגום התפלות ומגלה			
הדבור בעברית			
הקראה			
העתקה			
קריאה			
דקדוק			
הסתוריה			
כתיבה תמה			
חשבון			
נקיון			
שקידה			
הקשבה			
הנהגה			

חתימות המורים

Druk. M. Fryszyka, Warszawa, Franciszkańska 26.

תנועות הנוער

בלאנצוט היו תנועות נוער ערות ופעילות: השומר הצעיר, בית"ר, הנוער הציוני, עקיבא ועוד. היו אילו תנועות חלוציות שמטרתן היתה להכשיר את חבריהן לעליה לארץ ישראל. חשיבות רבה נודעת לתנועות הנ"ל גם בזה, שהנחילו את ידיעת הלשון העברית ותולדות עם ישראל ותרבותו לאותם הצעירים שלמדו בבתי ספר פולניים ולא היתה להם האפשרות להמשיך את לימודיהם אחה"צ בבתי הספר העבריים. תנועות הנוער נטעו בלב חבריהן תחושת גאוה על מורשתם הלאומית. חברי התנועות היו נפגשים בבית-העם שבו רוכזו כל מוסדות התנועה הציונית: בי"ס עברי, התזמורת, תנועות הנוער ועוד. בימות הקיץ היה הנוער יוצא אל מחוץ לעירה, אל הנוף היפה של לאנצוט ושם היו מתנהלות שיחות על נושאים לאומיים - ציוניים, על מאמרי אחד העם, על בנין הארץ ועוד.

פעילות חנוכית - לאומית חשובה נעשתה בימות הקיץ בכנוס הנוער בהרי הקרפטים. המסע אל ההרים ואל שיאם - הטטרה אשר ממנה נשקף נוף מרהיב עין, עשה רושם עז על המשתתפים בו. המסע שנמשך 4 ימים, חינך את הנוער למאמץ גופני, לעירנות, להתחשבות בזולת, ולותורים לטובת הכלל. שם נפגשו עם צעירים מעיירות יהודיות אחרות והתידדו אתם ונוצרה אוירה של ליכוד ושיתוף פעולה למען המטרה המשותפת והיא הגשמה חלוצית. תנועות הנוער איפשרו לצעירים ללמוד מקצוע ולאמן עצמם בעבודה פיזית. היו עובדים עבודות קשות בחוות חקלאיות של הפולנים וביערות וכן בבתי חרושת כדי להכשיר עצמם לחיים של עבודה בא"י. תנועות הנוער בגולה מלאו את חיי חבריה בתכן חדש וחנכו אותם לאהבת עם ישראל, תרבותו ומולדתו. בעלותם לארץ ישראל היו בין בוניה הנאמנים ומגיניה האמיצים.

הדברים הנ"ל הם סיכום תמציתי של הרצאות ששמענו מפי בני קהילת לאנצוט שהיו חברי תנועות הנוער ומנהיגיהן. עובדות אלו פקחו את עינינו לראות נכוחה את הנוער היהודי הגלותי אשר הערכתנו עליו היתה מעוותת במידת מה. אמנם ידענו, שבלב הנוער היהודי הגלותי פעמו אידיאלים לאומיים גדולים של שיבת ציון ותחיה לאומית, אך סבורים היינו שהוא לוקה בחוסר יזמה ותנופה, חוש מעשי וכח ביצוע. כעת, לאחר הדברים ששמענו באה הערכתנו על תיקונה.

ארנה שתיל, רון קורניץ - כתה ח'

מספר 1952

.....

הוא חבר א.ה.ת. „עקיבא"

בקן .....

גדוד .....

העבודה בהסת': .....

איזה זמן הוא חבר בהסת': .....

ידיעת השפה העברית: .....

השתלמויות: .....

בכמה מושבות היה: .....

כמה אסף בשנה תרצ"ה לטובת ק.ק.ל.: .....

כמה חדשים היה בהכשרה: .....

הערות: .....

ותיקות:

דר. יהודה אורנשטין נשיא — ב. לפלר'ן מזכיר

1. הצופה הוא דובר אמת.
2. הצופה הוא נאמן לעמו ולמולדתו.
3. הצופה הוא עזר ומגן לזולתו.
4. הצופה הוא אח לבנות.
5. הצופה מסגיר פנים לכל.
6. הצופה חובב את הטבע ומשתדל להבינו.
7. הצופה שומע לפקודות מנהליו.
8. הצופה הוא איש עלי ורענן.
9. הצופה - ודבו למחר.
10. הצופה טהור הגוף במחשבותיו, בדבוריו, במעשיו.

חיי חברה ותרבות

קהילת לאנצוט קטנה היתה באוכלוסיה - 2700 נפש בקירוב - וגדולה במעשיה. בית הכנסת המפואר והעתיק, בתי המדרש והקלויזים, מוסדות הקהילה השונים, המפלגות, ארגוני נוער המתחנכים לתרבות עברית ולהגשמה חלוצית, בית העם, הלהקה הדרמטית, התזמורת - כל אלה מעידים על כוחות יצירה בעיירה זו.

תפקידים רבים ושונים היו לקהילה. היא דאגה לאספקת בשר כשה, לחינוך דתי, לעריכת חופה וקידושין, לבית מרחץ, למקוה, ל"הקדש" ולבית קברות. בעיירה היתה מועצה דתית שבראשה עמדו רב ודיינים. בעיירה פעלו כמה חברות סעד וצדקה: חברת "ביקור חולים" שחבריה היו מתנדבים לשמירה על החולה כל הלילה בלי כל תשלום. היתה זו פעולה חשובה מאד מבחינה אנושית ודתית. חברת "תומכי עניים" היתה מחלקת קמח ועצים להסקה בחורף לעניי המקום. הקרן של החברה הצעירה מתרומות חדשיות שנתרמו ע"י רבים מבני הקהילה. חברת "גמילות - חסדים" היתה נותנת הלואות לנצרכים בערבות אך בלי ריבית. היה גם בנין חשוב הנקרא "הקדש" ששימש אכסניה לעניים עוברי דרך. בראש מוסדות אלה עמד ועד שהיה בוחר מבין חבריו יושב ראש, גזבר ומזכיר. להנהלת המוסדות הנ"ל היו נבחרים אנשים ישרים ומהימנים. מידת החסד והרחמים, אהבת הבריות ואהבת ישראל - אילו הן התכונות העיקריות שנתייחדו למוסדות הסעד והצדקה בקהילת לאנצוט.

הנאמנים למסורת אבות חיו את חייהם הדתיים בבתי מדרש ובקלויזים למיניהם, אשר קול תורה ותפילה לא פסק מהם יומם ולילה. ההווי החסידי בכללו, וכן המנהגים והמסורות של כל עדה חסידית לחוד, באו בקלויזים לידי גלויים הנאמן.

חשיבות יתירה נודעה לבית-העם בעיירה. כשמו כן הוא. בית העם היה גורם מלכד לבני הקהילה ושימש מרכז ציבורי תרבותי חשוב. בהקמתו הושקעו עבודה רבה ומסירות עצומה. בזה יכלו יהודי לאנצוט להתפאר על ערים אחרות גדולות ממנה, שלא הצליחו להקים "בית עם." הבנין שהוקם בשנת 1931 היה למאורע בחיי החברה והתרבות של יהודי לאנצוט. בני העיירה ליוו את כל שלבי הקמתו בדריכות רבה ובציפיה מתוחה. גם האציל הפולני הידוע הנראף פוטוצקי סייע בהקמתו. אחת הסיבות להקמתו היתה גם העובדה, שמרצים ואישים חשובים שבאו מהחוץ, לא היתה להם במה שממנה יוכלו להשמיע את דבריהם. לפני הקמת בית העם סבלו בני לאנצוט מחוסר מקום לפעולות ציוניות ותרבותיות כמו מקום לספריה, להצגות, לבי"ס עברי, לקרן קיימת וקרן היסוד ועוד. אלה היו מפוזרים במקומות שונים, וזה הקשה על הפעולות.

בעיירה התארגנה גם להקת שחקנים, שמטרתה היתה לקרב את בני העיירה לספרות הדרמטית באידיש. לפני הקמת בית העם, לא היתה במה קבועה ללהקה. הופעותיהם של שחקנים מעולים שבאו מהחוץ השפיעו על השחקנים המקומיים לשפר את רמתם ולהציג מחזות טובים בביצוע אמנותי טוב יותר. את הכנסותיה הקדישה להקת השחקנים לתמיכה במוסדות תרבות שונים של לאנצוט.

פרשה מפוארת בחיי התרבות של לאנצוט היתה הקמת התזמורת בשם "הזמיר", תחילה של כלי מיתר ואח"כ של כלי נשיפה. מטרתה היתה להחדיר את אמנות כלי הנגינה בקרב הנוער היהודי. התזמורת היתה עורכת ביקורים בערי גליציה. חברי התזמורת בתלבושתם המיוחדת - כובעים בעלי פסים תכלת לבן, השרו רוח ציונית לאומית בכל מקומות ביקוריהם. התזמורת היתה מופיעה לעיתים גם בחגיגות פולניות והעלתה את קרן יהודי לאנצוט בעיני הגויים. התזמורת היתה מופיעה למען מוסדות צדקה שונים בלי שכר. "הזמיר" גיבש את הנוער היהודי בעיירה וחיזק בו את הכרתו העצמית וזהותו הלאומית.

מציאותה של תזמורת "הזמיר" בלאנצוט היתה מורגשת היטב בחללה של העירה. צלילי נגינה יהודית בקעו מבתים רבים של יהודי העירה ורבים מבני הנוער ביקשו להצטרף לתזמורת.

גם בתחום החיאת הלשון העברית נעשו בלאנצוט מאמצים ניכרים. בערי גליציה נוסדו אגודות "עבריה", שמטרתן היתה דיבור עברי בחיי יום יום. פה ושם אפשר היה לשמוע דיבור עברי בפי הנוער הלומד ושל תנועות הנוער הציוניות. אולם את מצוות הדיבור העברי קיימו במיוחד הצעירים מיוצאי בית המדרש והישיבה, שהתחנכו על אוצרות תרבות ישראל: התנ"ך, התלמוד והמדרשים, מחוגי צעירים אלה יצאו אלה שהניחו את היסוד לבי"ס עברי בלאנצוט. באגודה "עבריה" התקיימו שיחות והרצאות ואסיפות על טהרת העברית. לאגודה זו היו באים מכל חוגי החברה בעיירה. כל באי אגודת "עבריה" היו מאוחדים בשאיפה לתחית הלשון והתרבות העברית. בלאנצוט היו קיימים כל הזרמים של התנועה הציונית: הציונים הכלליים, פועלי ציון, המזרחי וצעירי מזרחי, השומר הצעיר ועוד. מטרת כולן היתה עליה לארץ ישראל.

הנוער היהודי בלאנצוט, רובו ככולו, התחנך ברוח לאומית ציונית במסגרות מפלגתיות שונות, שמטרתן היתה אחת: תחיה לאומית ועליה לארץ ישראל. מנהל בית ספרנו לשעבר ד"ר נ. קודיש ז"ל, לימד בלאנצוט את הלשון העברית, ופעל רבות להפצת התרבות העברית בעיירה.

אכן, כוחות רבים של יצירה היו גנוזים בעיירה. על אדמת נכר, בלב עולם של גויים, אוייבים בנפש של העם היהודי, ישבו היהודים כשהם דבקים במורשתם הלאומית והדתית. קהילת לאנצוט גילמה במוסדותיה הלאומיים, הדתיים והחברתיים את כל הטוב והיפה שבעיירות ישראל בפולין.

נאוה קריאל, דניאל רבינוביץ, יאיר ששון
כתה ח'

תזמורת הזמיר בלאנצוט (1919 - 1969).

מכתב מהגולה

פריס, 10 לפברואר 1969

שלום רב, לידידי הצעיר, מר דני אלפר.

מאד שמחתי, לקבל את מכתבך, מיום 26/12/1968, ולדעת שישנם יהודים צעירים המתעניינים בקהילות היהודיות שנכחדו - ונשמדו, בשואה הנוראה והאכזרית, בתולדות היהודים, ומאמצים את אותן הקהילות.

אשתדל לענות לך לפי מיטב זכרונותי הקלושים אמנם, היות, ועזבתי את העיר לאנצוט בשנת 1921, זאת אומרת קרוב לפני חמישים שנה.

אענה לך, על ראשון ראשון, ועל אחרון אחרון.

1. מוסדות חינוך ותרבות בלאנצוט: יסוד החינוך היהודי היה "החדר" המסורתי, ובית המדרש. (והרבה מביניכו בקרו לפני הצהרים בבתי ספר פולניים).

2. מוסדות צדקה: מוסדות צדקה שונים פעלו בקנה מידה שתאם את העיירה.

3. תנועות נוער יהודיות: בשלהי מלחמת העולם הראשונה, התחילו לפעול זרמים ותנועות מכל הגוונים והצורות, והכניסו גלי גלים חדשים של חיים ערים ומעניינים מאד.

4. העליה מלאנצוט לארץ, בשנים שלפני השואה: אני חושב שהעליה היתה די גדולה,היות ולפי הסטטיסטיקה יושבים בארץ כ- 350 משפחות. העליה היתה מוגבלת והחלוצים לא היו אנשים אמידים כדי לעלות בתור "קפיטליסטים" והסרטיפיקטים ניתנו,אחד בעיר ושנים במשפחה.

5. לאנצוט בתקופת השואה: לפי השמועה ולפי "הספר לאנצוט" לא נשאר בעיר שריד ופליט. לא היתה להם שום יכולת של התגוננות, היו מועטים בין רוב אכזרי ורצחני.

6. החיים הדתיים ומוסדותיהם בלאנצוט: כשאני מביט כעת מתוך פרס- - פקטיבה של כמעט 50 שנה הנני רואה , שהיהודים יצרו לעצמם חיים אוטונומיים - דתיים שנתנו להם סיפוק רוחני. היה בית כנסת יפה, שניצל בנס , היו שני בתי מדרש, וכשנים קלויזים"(אם איננני טועה).

הנני מאחל לכם, שתזכו לאסוף הרבה חומר מעניין, תהנו ותהנו אחרים מעמלכם.
הנני דורש בשלומך,ובשלום חבריך לכתה.

בידידות רבה,

א. קרנר

לאנצוט בחורבנה

העיירה בוערת / מרדכי גבירטיג

אחים, בעיירה שרפה
עיירתנו בוערת כולה,
בה רוחות שחורות יסערו
להבות חורבן יבערו
עקבותיה לא נשארו
היא עולה באש.....

אחים, הצילו, שרפה,
קרובה, חס וחלילה, השעה
כי הלהבות יתמידו,
את כולנו פה ישמידו,
רק שרידי קירות יעידו
מה שפה היה ----

בתקופת השואה

בתקופה שלפני השואה , הרגישו יהודי לאנצוט היטב ביחסם העוין של הפולנים אליהם. שנאתם התבטאה בהחרמת חנויות יהודיות, בהתעללויות, בהפליות בבתי הספר. היו גם מקרים של זריקת פצצות גז מדמיע בבתי הכנסת. הפולנים ניסו גם לחוקק חוק נגד השחיטה היהודית. והנה היטלר מאיים בפלישה לפולין. היהודים קיוו,שלא יעז לבצע את איומיו, ביחוד כאשר צרפת ואנגליה איימו בהתערבות במקרה פלישה. אולם הוא העז והצליח. באחד בספטמבר פלשו צבאות היטלר לפולין, והפולנים לא הצליחו לעצרם. בלילה בין ה-8 ל-9 בספטמבר 1939 התנהל קרב על לאנצוט בין צבא גרמני לבין גדוד של פרשים פולנים. לילה אחד ארכו הקרבות, ולמחרת מצאו את עצמם יהודי לאנצוט תחת שלטון גרמני. הצבא האדום כבש את חלקה המזרחי של פולין עד הנהר סאן , שהיווה את הגבול בין פולין של הרוסים לפולין של הגרמנים. בזמן הראשון של הכיבוש הגרמני, לא הרגישו יהודי לאנצוט פחד מפני הגרמנים, והשתלבו בהרגשה הכללית של ארץ שהוכרעה. אולם עד מהרה התבררה להם טעותם. היהודים איבדו את זכויותיהם האזרחיות. ניצטוו לסגור את חנויותיהם שסומנו ב"מגן דוד" ולמסור את הסחורות בלי תשלום, נלקחו לעבודות כפיה, לחפירת תעלות מגן, לניקוי רחובות. העבודה היתה מלווה התעללות ביהודים,לשמחתם של הפולנים. כך עברו שבועיים ימים והנה יהודי לאנצוט התבשרו, שהגיע צו גירוש. ארבעים ק"מ מערב לנהר סאן חייב להיות "יודנריין" (נקי מיהודים). העשירים שכרו עגלות והעמיסו עליהן את מטלטליהן, והעניים לקחו את הצרור על השכם ועברו את נהר הסאן. היו מעטים, שהתחבאו אצל מכרים פולנים או אצל יהודים שגרו בכפרים. כעבור כמה ימים יצאו היהודים ממחבואיהם והחלו חוזרים ללאנצוט ולהתארגן לחיים לא חיים. נבחר ועד יהודי שהיה אחראי לביצוע עבודות כפיה. בחורף הראשון של המלחמה הגיעו ללאנצוט פליטים יהודים מערים ועיירות שונות, מצבם היה בכל רע. הם באו בחוסר כל. בעזרת הועד היהודי ובסיועו של האציל הפולני גראף פוטוצקי הוקם מטבח,שחילק מנות מרק חם לפליטים ולתושבי לאנצוט. היתה גם חנות, כעין צרכניה,שסיפקה מנות מזון ומאפיה שסיפקה לחם אחת לשבוע. המלאכה שותקה. העשירים מכרו דברי ערך כדי לפרנס את עצמם ומצב העניינים היה בכל רע- כך עברו השנתיים הראשונות של הכיבוש הגרמני. בשנת 1941 פרצה המלחמה בין גרמניה לרוסיה. היהודים שמחו על המלחמה הזאת וקיוו , שהרוסים ינצחו. אך הגרמנים התקדמו וחדרו ללב רוסיה. תקות היהודים אבדה. הפליטים שעזבו את מזרח פולין החלו עתה חוזרים, ואלה היו הקרבנות הראשונים בנפש. הם הוכרזו לקומוניסטים, כי באו מעבר רוסיה. מפעם לפעם היו באים אנשי גסטאפו והיו רוצחים אותם. המצב הלך והדרדר , ושוב לא הבדילו בין פליטים לשאינם פליטים. לא היה עובר יום שלא התבשרנו על רציחות חדשות.על כל עבירה קטנה ביותר היה צפוי עונש מות.

יהודי שיצא מביתו, לא היה בטוח שיחזור אליו. והנה פקודה חדשה: הגרמנים החליט להחליף את תעודות הזהות של יהודי לאנצוט בתעודות חדשות. כעבור שבוע נצטוו היהודים להתייצב במגרש הספורט של הגימנסיה. הועד היהודי הבטיח שלא יאונה להם כל רע. היהודים התיצבו, וראש הגאסטפו החתים את תעודות הזהות רק לחלק מהמתייצבים. אולם אח"כ התברר, שאין כל חשיבות לחותמת זו. באחד באוגוסט 1943 באה פקודת גירוש סופית. ניתן זמן של שלשה ימים. לפני צו הגירוש, על כל יהודי לאנצוט להתייצב במקום מסויים ומשם יובילו אותם למחנות עבודה. מעטים הצליחו להתחבא או לברוח. אך רובם התייצבו ביום המיועד. עגלות רתומות לסוסים עמדו כבר מוכנות להוביל את היהודים. הם הובלו ליער. הילדים הומתו במקום לעיני הוריהם. הנשים והאנשים - מהם למחנות השמדה ומהם למחנות עבודה.

תם ספור שואת יהודי לאנצוט.

איכה אבדה לאנצוט, העיירה היהודית הישרה והתמימה, אשר בניה היו שוחרי שלום וידידות לכל הנברא בצלם ?

איכה הומתו באכזריות יהודי לאנצוט, אנשים, נשים וטף חפים מפשע?

איכה הומתו ילדי לאנצוט, טהורים בני טהורים, לעיני הוריהם בידי הצורר הגרמני ועוזריו?

זכרה של קהילת לאנצוט יהיה חרות בלבנו לנצח.

אורית בורנשטיין, אורית מרקובצקי
כתה ח/2

עובדי כפיה.

מדברי מר פ. גוטליב

שבועיים לאחר כיבושה של לאנצוט ע"י הגרמנים הוציאה הגיסטאפו צו שעל היהודים להתאסף במגרש ריק אחד, כדי לקבל מהם הוראות. עם הגיענו למגרש, החלו מיד להכות אותנו באכזריות איומה. את הגברים סידרו בשורות והחלו ל"אמן" אותם תוך כדי התעללות פראית בלי להתחשב בזקנים או בנכים.

כשהעמידו אותנו בשורות, נצטווינו להוציא כל מה שהיה בכיסינו ולהניח על הארץ. היה לי שעון כיס מוזהב, אשר נתקע באדמה, כי באותו יום טפטף גשם והאדמה היתה בוצית. כשהגרמנים גילו את השעון, ניגשו אלי ואמרו לי, שבכוונה רציתי להסתירו מפניהם. הוציאו אותי מהשורה, והקצין הגרמני נתן פקודה להעמיד אותי "אל הקיר". העמידו אותי ליד שיח וציוו עלי לחכות. אינני יכול לדעת כמה זמן חיכיתי. כנראה רק דקות מספר, אבל לי נדמה היה, כי הזמן מתמשך והולך וכל דקה היתה בעיני כשנה שלמה. מה שהתרחש אז בלבי, קשה לתאר. מצד אחד ידעתי, שהרוצחים יבצעו את זממם וישימו קץ לחיי, ומצד שני, לבי ציפה לנס ... והנס אמנם התרחש. קצין גרמני אחר ניגש אלי פתאום ושואלני על שום מה אני עומד כאן ולא בשורה יחד עם כולם. אני עניתי לו שאיננני יודע, ויתכן שרוצים להתחיל בסידור שורה חדשה. הקצין הרים את מקלו ובכל כחו חבט בי, והמקל נשבר. אז פקד עלי לחזור לשורה. חזרתי לשורה וכך ניצלתי. אח"כ ראיתי מרחוק, שהקצין הראשון מחפש אחרי....

לאחר שהוסיפו עוד "לאמן" את הקהל זמן מסויים, הוציאו חלק מהיהודים, העלו אותם על אוטו משא והובילו אותם למקום לא ידוע. ועלינו, שנשארנו, פקדו לעזוב את לאנצוט וללכת בכיוון מזרחה, עד שנעבור את נהר סאן. אחרי פירסום הפקודה נצטווינו לכרוע על הברכיים ובזחילה לצאת את השער, תוך התעללות וענויים.

כ"ה טבת התשכ"ט 15.1.69

ר א י ו ן

שם המרואין: מר יהודה וינר. המראיינים: גד שכנאי
אסף קריל
ח/2

שאלה: מה זכור לך מלאנצוט בתקופת השואה ?
תשובה: אנו היהודים היינו בלאנצוט חדש ימים בלבד עם הגרמנים, וזאת משום שהם גרשו אותנו ולא אפשרו לנו להשאר, אלא לברוח. מכיוון שהם טענו, שאנחנו מסוכנים בשבילם. ומדוע הם טענו, שאנחנו מסוכנים, לא אדע עד היום. אני יכול לספר לכם רק מה שהיה עד הגרוש ובזמן קצר זה היינו שרויים פעמים לא מעטות במתח רב.
המלחמה אלצה את הגברים שבעירה לברוח , הגברים,רובם ככולם, ברחו, מכיוון שהיתה שמועה, שהגרמנים אוספים את כל הגברים מגיל 16 ומעלה במקום מסויים הנקרא בגרמנית "אומשלגוס פלאץ" וזה כעין רחבה גדולה שבה מסדרים את היהודים בצורת ח' כלומר בצורת מסדר והורגים אותם. הילדים והנשים נשארו בלאנצוט, והכובשים לעת עתה לא פגעו בהם לרעה. בתקופה מאוחרת יותר פגעו גם בנשים ובילדים.

שאלה: לאן ברחתם ?
תשובה: לא ידענו "איפה אנחנו הולכים", בדרך כלל רוב האנשים חשבו כי נגיע לגבול הרומני ונצא מפולניה, חשבנו, כי יארך זמן עד שהכובשים יגיעו לרומניה. סוף סוף זוהי מלחמה ויש סיכויים להתנגדות רומנית. אך לצערנו הרב, המלחמה היתה מצד אחד בלבד. לא היתה כל התנגדות מצד הפולנים והרומנים, ואפילו לא נקפו אצבע כדי להציל את אדמתם השדודה, הם נכנעו מיד. פשוט, הגרמנים הלכו מעיר לעיר וכבשוה בלא התנגדות, וכך גם הגיעו ללאנצוט.

שאלה: מתי עזבתם את העיר ולאן הגעתם ?
תשובה: אנחנו עזבנו את העיר ביום חמישי.יומיים לפני ראש השנה והלכנו מעיירה לעיירה עד שהגענו לבלז , בלז היתה עיירה יהודית טיפוסית, במעט שאף גוי לא היה בה, ויהודים רבים היו בה. באותו זמן חי בבלז,כידוע,הרב המפורסם,"הרבי מבלז ". כל משפחתו של הרבי הזה הושמדה.רק הוא נשאר בחיים הודות לחסידיו, ששחדו קציץ הונגרי גרמני,שיתן לרבי את בגדי הקציץ ויעבירו לרומניה. הקציץ הסכים לכך תמורת מחיר גבוה. הרב גלח את פאותיו וזקנו, לבש את בגדי הקציץ ועבר את הגבול ללא תקלות ואחר המלחמה בא לארץ וכאן נפטר בשיבה טובה. כאשר הגרמנים באו לבלז , אנו חזרנו הביתה בדיוק יומיים לפני יום כיפור.

שאלה: מה עבר עליכם בלאנצוט לאחר מכן ?

תשובה: מספר ימים לאחר יום הכיפורים הוצאה פקודה שכל הגברים מגיל 13 ומעלה חייבים להתייצב בגן מושל המחוז עד שעה 8 בבוקר. הכניסה לגן היתה דרך פשפש קטן אשר אנשי ה-ס.ס. שמרו עליו. עד שעה 8 עבר הכל כהלכה. אך משעה 8 ומעלה , מי שאחר ספג מלקות על ימין ועל שמאל בכל מקום שעל גופו ע"י אנשי הגסטפו. לאחר מכן אספו את כולם בצורת ח' כלומר בצורת מסדר, כל אחד הוצרך להוריד את כובעו ולשים בו את כל דברי הערך שעל גופו. היו כאלה, שלא היה להם כובע והם שמו את חפציהם על האדמה.

שאלה: כיצד ניצלתם בכל אפן ?

תשובה: היתה שמועה שהגרמנים רצו להרוג את כולם, אך היהודים ניצלו הודות למאמציו של הגראף פוטוצקי, חשש זה נבע מהעובדה שבעיירה סמוכה קרה אותו דבר ו-250 יהודים הוצאו להורג. אך למרות זאת הוצאה פקודה שעד שעה 4 חייבים כל היהודים לעזוב את העיירה . כמובן , כולנו פחדנו וכל מי שהיה לו כסף קנה סוסים ועגלות בכפרים ועזב את פולניה

שאלה: מה עשית לאחר מכן ?

תשובה: אני ומשפחתי, וכמוני משפחות אחרות עזבנו את פולניה, לבלתי חזור אליה. אני עזבתי את העיירה ועברתי לרוסיה, ומשם לאחר תלאות רבות, לארץ ישראל.

יוצאי לאנצוט שהרצו בכתות

מר בר ניסן אפרים
מר גוטליב פסח
מר גולדמן פנחס
מר ולצר מיכאל
מרת טוכפלד דבורה
מרת וינשטיין לאה
מר לנדאו צבי
מר סטמפל מנחם
מרת שטינמן חיה

יוצאי לאנצוט שרואיינו בבתיהם

מר בירנבאום ישראל
מר וינר יהודה
מרת ליפשיץ מניה
מר מרגל אברהם
מר סטמפל אליעזר
מר/מרת פורת מנחם ופנינה
מר רייך נפתלי

יוצאי לאנצוט שנשאו את דבריהם לפני התלמידים במרתף השואה בירושלים:

מר ויידן טוביה
מר כץ אנשל
מר קלכהיים משה

מציורי התלמידים על נושא העיידה והשואה

מציורי התלמידים על נושא העיירה והשואה

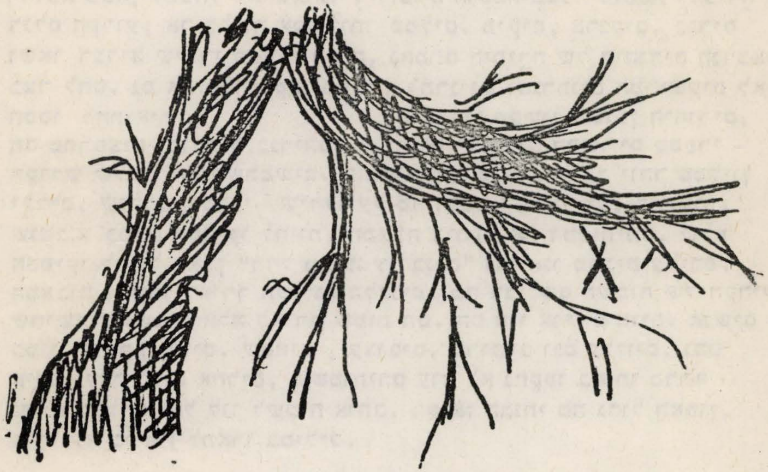

צרור חבורים

צרור חבורים -
רחשי לב -
לזכרם של ילדי לאנצוט,
טהורים בני טהורים,
אשר ניספו בשואה
באביב ילדותם ועלומיהם

מוגש ע"י תלמידי
כתות ז'-ח'

ה ר א ש ו נ י ם

הם, ילדים מישראל, הראשונים היו כולם לגזר הדין ולאסון,
רובים בלא אב ואם ; אכל בהם הקרח, הרעב והכינם
משיחים קדושים, מקודשים ביסורים ...אמרו נא, אלה מה חטאו, הצאן?
מדוע זה בימי הכליון הם ראשונים הפקר לרשע, ראשונים בכף הנם?

הראשונים היו, לקוחים למות, ראשונים אל הקרון,
כה השלכו לעגלות, אל הגדולות, כערמות אשפה, כדומן אדמה -
והסיעום, והרגום, והשמידום, ללא שריד וזכרון.....
מיטב בני! נספו כולם! הה, אויה לי ואללי! שמה ומשמה

יצחק קצנלסון
מתוך "השיר על העם היהודי שנהרג"

במרתף - השואה

הקירות היו לבנים וקדושים. כל קיר באותו בית, לתוכו נכנסנו, ראינו עליו מצבות לאלפים ורבבות. שקט, דממה של קודש היתה מסביב. קבר אחים כרו שם לאותם אחים קדושים, שמתו בידי הצורר. נר תמיד דולק בו יומם ולילה, להדגיש, כי תמיד נזכור אותם ובלבותינו הם. נכנסנו לחדר, בו נאספו השרידים, שנשארו מבני עמנו, שנהרגו. כוכים אפלים המחישו לנו כמה סבלו, ובצנצנות, ראינו את הרעל, שהוכנס לתאי הגזים; אותו רעל בו המיתו את אחינו. אנו עומדים וחוזים בו. סבון, סבון, שנעשה מגופם של יקירינו הוצג לעינינו. זה כל מה שנשאר. עפרם ועצמותיהם נאספו בצנצנות, בעלות פסים ירוקים ולבנים, לבושם בגיטו, בו מצאו את קיצם ומותם המזעזע. נר דולק בחדר, לזכרון. גם את לוחמי גיטו ורשה האמיצים, שלא הסכימו למות כך וללכת כצאן לטבח, לא שכחנו. לזכרם הוקמה מצבה דוממת ולצידה - דגלם הקרוע; אך כל זה אמר יותר ממלים. תיקים, ארנקים, בגדים ושאר דברים שיצרו מספרי תורה, נחמתם היחידה של היהודים הנדכאים בצר להם. גם את אלה לקחו מעמם, להרגיזם. והגרמנים המרושעים לא הססו להתגאות, שבסבון העשוי משומן היהודים, הם מתרחצים וכובסים בגדיהם. ובתיקים ובבגדים העשויים מספרי - הקודש שלנו, הם משתמשים. בחוץ עמדה מצבה, לזכר יותר ממליון ילדים, שנהרגו, מבלי שידעו על מה ולמה הם נהרגים, תינוקות, שנטבחו בטרם הספיקו לחיות. המצבה דומעת את דמעותיהם, שלא הספיקו להזיל. אכן "רחל מבכה על בניה" וגם אנו מבכים עליהם. המצבות נמשכו לאורך הקירות הלבנים. מה רבו שם השמות של הקהילות שהושמדו ושמות אלה לא רק שמות הם. הם היו אנשים חיים. אנשים כמונו ששקקו חיים. שמחים, עצובים, מרוגזים וגם עליזים. והם אינם. עוד רבים אחרים, ששמותיהם עוד לא נחקקו באותו מרתף נהרגו כמוהם ואל לנו לשכוח אותם. רק אז הבנתי מה גדול האסון, גדול עד כי אין לתארו במילים.

אבריאלה לסלו / ז/2

באוהל "יזכור"

נכנסתי לשם. לפתע פתאם, השתנה הכל. האוירה היתה שונה לחלוטין מזו שבחוץ. נכנסתי לדממה עמוקה. דממה מעוררת כבוד גדול ומחשבות נוגות. הצפורים שקודם צייצו בשמחה גדולה, הפכו פתע פתאום, את שירתם, לקינה. הכל נעשה קודר כל כך, כל כך עצוב. הקפתי את המקום פעמים אחדות ולפתע נעצרתי: נר זכרון גדול עמד שם ושלהבת אדומה ולוהטת פרצה מתוכו. הסתכלתי בה. משום מה היא משכה

את תשומת לבי: לנגד עיני עלו שלהבות אור אחרות ושונות מזו. היתה זאת שלהבת אחרת. שלהבות הנר פרצו פתאום ועלו למעלה כמתוך רוגז וכעס ולאחר מכן שקעו ביאוש. כן, הם תבעו נקמה... נקמת 6 מליון יהודים, שניספו בלא עול בכפיהם ואיש לא נקט אצבע להצילם. וכי מי הם, בסך הכל? רק יהודים..... העולם עצם את עיניו ואטם אוזניו משמוע ושתק..... לפתע עלו קולות כאובים של ילדים מסכנים, שנפשם חשקה בפת לחם ואמהות מסכנות שידם לא היתה משגת לכך....ואבות פצועים, שנאנקו תחת עולי העבודה הקשה ותחת מכות הפרגול והשבט; ותאי הגזים ומחנות הריכוז.....ועלתה מחשבה בלבי, מחשבה מרה וידעתי, שגורלי יכול היה להיות כגורלם המר של אלה, שהלכו לאחר עינויים קשים, סתם כך, ללא שום סיבה.

שישה מליון יהודים,וכיצד יכול היה כל העולם לעטות מסך כבד על פניו ולשתוק? להעלים הכל , כיצד?

ושוב עלו הלהבות ורחש של זעם וכעס ויאוש; ו נ ק מ ה .....
ושוב קירות הגיטו האפורים והקודרים והתייל המאיים והכל עצוב וקודר ואני ? כן, לי טוב, אני נמצאת בארץ, שהיא שלנו, של כל היהודים. מעליה שמים תכולים ושמש טובה וחמה וצפרים...משפחה, בית ספר ומשחקים.והכל כל כך טוב! והם? שם הם נמקו בין הקירות הזועפים, בין צעקות ועינויים, בלי שמש ופרחים ובלי שירה של צפורים, רק אנקות של אנשים מוכים, שבחייהם שבעו רק עינויים ושלא נשכחם לעולם, לעולם .....

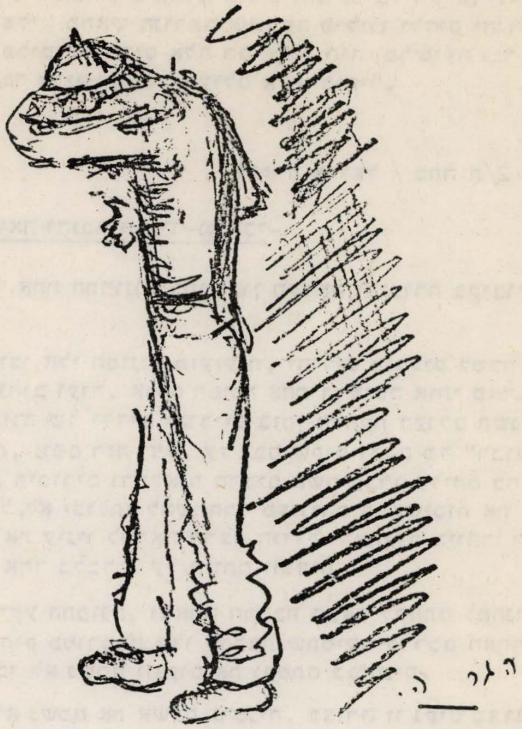
אורלי רחמים / ז/2

הילד היהודי בשואה

הם היו ילדים כמונו, עם אחים, אחיות והורים. הם היו מאושרים בחיק משפחתם. המלחמה הפתיעה אותם כרעם ביום בהיר והם הפכו לחיות נרדפות ופצועות. בתחילה באו הפקודות ששלחו את היהודים לגיטאות. הילדים הרכים ראו איך הוריהם נלחמים לחיים ומסרבים להכנע לדרישות הגרמנים. הם ראו איך מובילים את הוריהם ברכבות ובעגלות הרחק מהם, בכך ולא הבינו לאן. בגיטו שמשו כמבריחי מזון ופרנסו את המשפחה הגדולה. לא פעם נפלו בידי השוטרים, הוכו, נחקרו ונצלו בדרך נס. בזמן ה"אקציות", כשנחרץ גורל היהודים למות , ברחו , הסתתרו ואף הצילו אחרים. כל עוד היו עם הוריהם וכל המשפחה היתה מאוחדת, השתדלו האב והאם לדאוג לילדים, להעבירם לצד הארי ל"דודות" נוצריות טובות, לאומנות שטפלו בילד ולשכנים רחמנים. אך גם הימים האלה טובים היו לעומת הבאות. לא זמן רב נשארו

בני המשפחה יחד וזכו לעזור זה לזה. החלו המשלוחים למחנות והרחיקו הורים מילדיהם. במחנות שרר רעב נורא ופרצו מגיפות ומחלות בעיקר בין הילדים. הם טולטלו ממחנה אחד למשנהו, סבלו מהעבודה והרעב, גניבות וענויי גוף ונפש שונים. חבורות ילדים התארגנו "לפלח" לחם ותפוחי - אדמה למענם ולמען קרוביהם שמעבר לגדר. מהמחנות לא חזרו אלא מעטים בלבד, שזכו להשתהות שם עד בוא הרוסים. אחרים הובלו ישר לכבשנים. מי שהצליח לברוח מהקרון ברכבת, מהגיטו או מהמחנה והגיע ליערות, הצטרף לפרטיזנים. לפעמים פגש בחבורות חילים רוסים ולחם אתם נגד הגרמנים. הילדים נדדו בכפרים ללא אב ואם, וללא קורת גג ופת לחם. נתונים היו לחסדי זרים. אם נמצאו מי שיאספם לביתו לעת לילה, קבלו את ההצעה ברצון. לא תמיד ולא בכל כפר נמצאו אנשים נדיבים וכאלה שלא פחדו להלין יהודי. אז הילד הרעב ישן תחת כפת השמים. חיי סבל ונדודים אלה הגיעו לקצם רק עם תום המלחמה. ילדים מפוחדים אלה חזרו לעיירת מולדתם וחפשו קרוב ומודע, חפשו את הבית. אך הרחובות ריקים היו, והבתים מיושבים בזרים. הסתובבו ברחובות וקיוו לפגוש יהודי אחד לפחות, רק אחד. ולא היה. אז פנו לנוצרים שהכירו. קרובים נוצרים ריחמו על הילדים שנראו כמת שקם מקברו ונגוע היה במחלות שונות. הילד נמסר לבית - חולים ולמוסדות יתומים יהודים. כאן החל לשמוע, לראות ולהבין מה קרה לו בעצם. לאן נלקחו הוריו, מי לקח ממנו הכל ולמה לא רצו אותו. הילד ידע שהוא יהודי וגאה היה על הסבל שעבר. אך לא הגיע הזמן שיכול היה להתגאות בו ברבים, לשם כך היה עליו להגיע למקום ששם לא יפגעו בו עוד לא גרמנים ולא זרים -לארץ-ישראל!

אבריאלה לסלו / כתה ז/2

סבל הילדים בשואה

למעלה ממליון ילדים יהודים ניספו בשואה איומה זו . באביביהם הראשונים, הרכים,מתו בלי אב ואם,בלי נפש שתגן עליהם , בלי מלה מנחמת ובלי תקוה קלושה. קשה לתאר את מר גורלם. ילדים רעבים ומעונים מבקשים להם מחסה ואם אוהבת. ילדים קפצו מחומות גבוהות כדי לפרנס את משפחתם וספגו מכות רצח מידי הגרמנים. חייהם העצובים והאומללים. חייהם שטופי הבכי והדכאון נחרתו עמוק בזכרוני. הספורים נשמעים כבלחי מובנים וכבלחי מושגים בדמיון אנוש. בימי המלחמה היו הילדים אמיצים ומעשיים. הסבל והיסורים שהיו מנת חלקם של ילדי הגיטאות בימי השואה - אין להביעם בשפת אנוש.

הילדים נדדו מכפר לכפר, התחבאו ביערות, חפשו מחסה ומזון נרדפים עד חרמה ע"י הפולנים האוקראינים והגרמנים. רק שרידים מעטים, אודים מוצלים מהאש הנוראה ששרפה מיליון ילדים יהודיים בשואה, נשארו לפליטה. ילדים אלה הם עדות חיה ומרשיעה נגד גרמניה הרשעה ונגד אדישותו של העולם ה"תרבותי".

נאוה קריאל / כתה ח/2

במוזיאון השואה והגבורה ביד-מרדכי-

התעכבתי ליד אחת התמונות במוזיאון השואה והגבורה בקיבוץ יד-מרדכי.

מכל עבר הציצו אלי תמונות מזעזעות, יהודים מובלים לטבח, נאצים, הטלאי הצהוב ועוד, אולם תמונה אחת הרטיטה אותי מאד.

היתה זאת תמונה של ילדים יהודיים בזמן מלחמת העולם השניה. עצמותיהם בולטות, גופם רזה ודל. על גבם שקים ובהם כל "רכושם", פניהם מביעים את היסורים והתלאות הרבים אשר עברו עליהם בחייהם הקצרים, ומעל לכל, לא יכולתי להשתחרר מעיניהם המאשימות את העולם אשר עצם את עיניו למראה הרצח הגדול והמתועב ביותר: רציחת עם שלם על דבר אחד בלבד - על היותם יהודים.

מרחוק, על רקע התמונה, נראתה הרכבת הבאה לקחתם למחנות ההשמדה. בבת צחוק ממורמרת עלו לרכבת שתסיעם לדרכם האחרונה ובתקוה אילמת, כי לא נשכח וננקום את נקמתם בגרמנים.

אכן לעולם לא נשכח את אשמת גרמניה. בצורה זו נקים מצבה לששת מליוני היהודים.

חנה שטוב / ז/1

ספורו של ילד יהודי בשואה

הם אומרים לי לשכח . ואם איני יכול לשכח אז להעלים, להתעלם. הם אומרים לי, כי ילד אני, וכל החיים לפני וכי איני יכול לענות עצמי בזכרונות כאלו. הם , אלו שלא ראו זאת מעולם, שלא ידעו מה עבר עלי - אומרים לי לשכוח זאת. אך אני איני יכול, ולא אוכל. אני יכול רק לזכור, לזכור ולא לשכוח , אני יכול רק להאשים. להאשים אותם פריצי חיות אכזריים, ברבריים, מטורפים משנאת הבריות והעולם על כל הזוועות שעוללו לעם ישראל, לעולם כולו וגם לי. אנני יכול לשכח את אמי שעמדה והתחננה לפני הקלגסים הגרמניים

שיחיו את ילדתה בת השש, את חנהל"ה אחותי. והם הבריונים, החיות הטמא והשפל ביותר שיכול היה להתבטא בצלם אנוש, הם העזו לרצוח אותה אישה טובת - לב, אם שהתחננה על גורל ילדיה. הם רצחוה, והיא נפלה על השלג שכסה את הרחוב, והדם האדום נשפך על השלג, טבע ונעלם בתוכו. אך לא כולו נעלם, נשארו סימנים, סימנים שישארו לעד, סימנים שחרוטים על לב צעיר ורך, על לבי. איני יכול לשכח את אבי המובל לקראת מחנה המוות, את הפרידה ביני לבין חנהל"ה ורבקה אחיותי, אותי ואת אבא הובילו למחנה אחד, ואת אחיותי למחנה שני. את אבא שחלה בדלקת ריאות מעבודה קשה בשלג, להשיג פרוסת לחם קשה לבנו הקטן . ולמרות השחפת שחלה בה, עוד עבד למעלה מכוחותיו. ומשהגיעה שעתו ונפל על השלג בלי כח, עוד הכה בו השומר הגרמני . אחר כך הובא לפני מפקד המחנה בעוון המרת פי השומר. אבי עמד בראש מורם מול הגרמנים, וגם ברגעיו האחרונים, כשקשרוהו אל העמוד והעמידו מולו ארבעה חיילים עם רובים, עוד העז להתפלל ולצעוק : ה' ינקם דמי וישיב לכם כגמולכם ! ואותי החזיקו מולו, כדי שיראני, ואני אראה אותו במותו. זאת לא אשכח לעד.ולאחר שנה, כשברחתי מהמחנה והצטרפתי לפרטיזנים, פגשתי בחנהל"ה שהיתה כבר בת שבע, והיא חורת ועצובה ורצינית - ילדונת קטנה שכבר סבלה בחייה כסבתא בת מאה, היא ספרה לי על מותה של רבקה. רבקה בת עשר היתה. היא מתה עוד בקרון, בדרך למחנה. היה שם רק צוהר אחד קטן, ורבקה העלתה את חנהל"ה שתוכל לשאוף אויר, כי חנהל"ה קטנה ממנה, ולכן היא צריכה לדאוג לה. וחנהל"ה נאחזה בכל כוחותיה בסורגים ושאפה אויר ועוד אויר, אויר צח וצלול לריאותיה, בעוד אחותה נופלת תחתה נחנקה מחוסר אויר. אז הורידו אנשים אחרים את חנהל"ה מהצוהר ותפסו את מקומה, והיא מצאה את אחותה מתה כשפניה כחולים מחוסר אויר. ואז היתה רק בת שש, מאז דאגה לעצמה לבד, עד הצטרפותה לפרטיזנים ופגישתה בי. על התלאות שעברנו ביחד, על ההתקפות שערכנו עם הפרטיזנים ונדודינו מכפר לכפר כשהאכרים זורקים לנו פרוסות לחם קשות, או משסים בנו כלביהם. אז הגענו לבית אשה טובה שהכניסתנו אליה. אולם הגסטאפו גילה מעשי אשה פולניה טובה זו, ואנו גורשנו והוכרחנו לשוב ולנדוד. ושוב נדדנו, ושוב נתענינו, ושוב חלתה חנהל"ה, וכשהגענו לבית המחסה לילדים היתה כמעט מתה, ושם הצילוה - על זאת לא ארחיב את הדבור. למה להכאיב,למה להעלות זכרונות, כשידוע שאף אחד לא יזדעזע? כשידוע שזה לא נוגע? שהם חיו בארץ בטוחה וטובה , לא הכירו זאת, וזה לא יכול לפגע ולנגוע ללבם? כשהם אומרים לי לשכוח! אז אני איני יכול לשכוח, אני יכול רק לזכור,לזכור ולהאשים.

מעשה גבורה בתקופת השואה

הגרמנים אחזו בכח את הילד הבוכה וגררו אותו אל המכונית שהובילה לתאי הגזים. האם שחזרה באותו רגע מעבודתה, החוירה כסיד, ולאחר שניות מספר של הלם, כרעה על ברכיה לפני הגרמני והתחננה לפניו: תן לי את ילדי אמרה בהיסטריה, כשגופה רועד. הגרמני כטוב ליבו עליו, אמר: טוב, קחי, לך אחד מילדיך. האם נכנסה במהירות לתוך הקרון. בניה שהרגישו בה מתוך חושם הטבעי, התקרבו אליה והושיטו לה את ידיהם הצנומות, שבלטו באופן מבעית מתוך קרעי השקים הגדולים. באותו רגע התחוללה בקרב האם מלחמה אילמת: את מי תקח ? את מנדל הקטן שהיה מחמם את ליבה בתעלוליו ? את שלמה, שהיה כבר בבית הספר ולמד תורה ולימודי חול ? או את ישעיה שהיה ידוע חולי, והיא אהבה אותו מאד ? האם לא יכלה להחליט בנפשה את מי היא אוהבת יותר, ויצאה מתוך הקרון. איני יכולה להחליט את מי לקחת אמרה לגרמני, מחניקה את דמעותיה. ילדה הרביעי הופיע בפתח הבית, נגרר ע"י הקלגסים הנאצים . ומה אתי ? שאל בתמימות ילדותית. האם הפליטה זעקה ונפלה לארץ מתעלפת. כשקמה כבר לא ראתה את עגלת המתים.

שמואל ריפא / כתה ז1/

עולם שחרב

לעתים, כאשר אני מתנערת מבעיות היום יום המטרידות, באים רגעים של שקט, ואז קם ועולה לנגד עיני סבי, שכה אהבתי. אדם יקר היה, טוב לב, ונחבא אל הכלים. מספר היה לי, מידי פעם, על רוסיה מולדתו, שם היה חוטב עצים ביער, ורב ימי השנה היה מנותק ממשפחתו. בעבודה זו עסק בגלל ההגבלות שהטילו השלטונות על משלח ידם של היהודים, אוהבת אני לעלעל באלבום משפחתי. מצויה שם תמונה , אשר בה מופיעה כל משפחתו, ועל כולם מאיר אור יקר. כאשר שאלתי מה מעשיהם, קבלתי תשובה קצרה ופסקנית: ניספו בשואה . ברגע ראשון, לא תפסתי משמעותם המרה של המילים : ניספו בשואה, אך במשך הזמן נודע לי פשר המילים. אני רואה בדמותם של יקירי, את דמותה של השואה: עיירות שוקקות אנשים עמלים ואוהבי תורה. בתים קטנים, בתי עץ ואבן, אשר בהם מקיימים מסורת אבות, באהבה וביראה. רוח שבת חגיגית ותפילות הנאמרות בהתלהבות ובוקעות מבית הכנסת. החדר עם הרבי, והתלמידים בני השלש, הלומדים בשקידה את הפירושים הארוכים לתורה. בקצה העירה השני עולה לנגד עיני כיכר השוק, אשר בה נאסף העם, העגלונים, וגם הגויים, כדי לסחור, ומעל לכל אגודות הצדקה גמילות החסדים , אשר פעלו לעזור לכל נצרך וסובל. ועל גולה יקרה זו, על אנשים תמימים וישרים, שחפצו אך ורק בחיים ובתורה, והסתפקו במועט שניתן להם, עליהם עלה הכורת, בדמותם של רוצחים אכזריים, וצמאי דם: קלגסי הנאצים, אשר שמם יהיה לדראון עולם.

תרזה שניידר - כתה ח'

ה ש ו א ה

העולם האנושי הפך לחיה שטנית. האדם שהשיג תרבות גבוהה ירד בשפל המדרגה עד שאבד צלם אדם. אנשים שרדו בלי משפחה, בלי מכר ובלי חבר . אמהות הורחקו מילדיהן,אבות הורחקו ממשפחותיהם, אנשים נשברו מבחינה גופנית ונפשית ע"י עינויים של הגרמנים, ואח"כ הובלו למחנות ההשמדה. יש אמהות, שמסרו ילדיהן למשפחות נוצריות בלי לראותם עוד. והיו מקרים, שילדים יהודים הפכו לנוצרים בהשפעת הסביבה וקבלו ממנה את מורשת השנאה ליהודים. לא היה איש שלא איבד את קרוביו .

אולם לא מעטים המקרים של גלויי גבורה נפלאים שזכרם ישאר לעד בהסטוריה. צלמי אדם, שעצמות נראו מבעד לעורם, ופניהם כרוחות רפאים, התמרדו והתקוממו בגבורה נגד משמידיהם בגיטאות ובמחנות ההשמדה . ובמותם קידשו שם העם היהודי והיו למופת. אולם הגרוע מכל היה גורלם של הילדים היהודיים. מאות אלפי ילדים הומתו במיתות משונות ואכזריות. אלפים שוסטו עזובים ומוכי חלי ביערות ובשדות ובחורבות וחפשו בפחי אשפה שיירי אכל. מהם מתו ברעב, מהם מתו במחלות, מהם הושמדו ע"י הגויים.

השנאה ליהודים קיימת גם עתה . אולם כעת אנו יושבים במולדתנו העצמאית,אשר תגן לא רק על היהודים היושבים בתחומה אלא גם על היהודים בקצוי תבל, והיא ערובה לכך שהשואה לא תחזור לעולם, ומעל לכל עלינו לשמור בלבנו לנצח את זכר ששת המליונים ואת אשר הגויים עוללו לעמנו. אף הזכירה היא ערובה שהשואה לא תחזור.

גילה לויט / כתה 2ח

ה ש ו א ה

6 מליון יהודים מבני עמנו ניספו בשואה ! ניספו ! מלה זו אינה פשוטה. ניספו במחנות, בתאי גאזים, בכבשנים לוהטים, בעבודות כפיה מלוות צליפת מגלב, במיתות שונות ומשונות להרבות שמחת המענים. הם צעדו במצעדים לקראת המוות, אך לא כצאן המובל לטבח אלא נושאים ראשיהם בגאון ובמלמלם פרקי תהילים. הם קידשו את השם! גם כשקני הרובים הופנו למולם לא פסקו מלמלמ : "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד" . והיכן היה האלוהים אותה שעה? אותו אלוהים אחד וקדוש? מדוע העלים פניו מהמעונים? והמענה היחיד הוא : השעה שעת הסתרת פנים! ומדוע זה עמד העולם מן הצד, ראה, שמע ושתק? וקול זעקתו לא נשמע כלל?!!! מדוע לא הושיט יד תומכת ומושיעה? הן יכול היה להביא הצלה ורווח ליהודים רבים, ובמקום זה באה שחיקה של השלמה.

על אף השמועות המחרידות שהגיעו מגיא ההריגה, ובגיא ההריגה עצמו היתה נטושה מלחמה עזה, מלחמה לחיים ולמוות. מלחמת כבוד היתה יאת שבאה להוכיח לעולם כי אנו לא נכנע! תמות נפשנו עם פלישתים! נמות , אך במותנו נמית!
בגבורה עילאית לחמו בשורות הפרטיזנים, יהודים צמאי נקם שנקמו דמי אחיהם הנרצחים. הם פוצצו גשרים. העיפו רכבות, הרגו בגרמנים ופגעו ברכושם. במסירות נפש לחמו יהודי הגטאות הנשרפים וקפצו מלהבה ללהבה כשהם לא פוסקים מלהלחם. אמנם גופותיהם כבר הפכו לעפר שנזרה לכל רוח, אך זכרנם נשאר תמיד עמנו, ולנו החיים הותירו צו לדורות: לזכור ולא לשכוח !!!

אסתר שוורץ - כתה ח1

עמידת הגבורה של היהודים

היהודים מעטים מול רבים. נשק דל נגד נשק כבד. כזה היה המצב. התחבאו בבונקרים בלי אור שמש ובלי אויר לנשימה. לעת ערב הגיחו למצא פת לחם דלה. כל פרוסת לחם יבשה חולקה בין הרבים. בחסר מים, נחנקים מעשן, אכן. ...עמידתם היתה מופלאה,כאריות צמאי נקם נלחמו על חייהם. את נפשם השליכו מנגד. הם נלחמו בצורה פרטיזנית, את כל כחם ומרצם הדל השקיעו. תאות הנקם, האש שבלבם, יקדה בלבם כל הזמן . בהריגת השומר הגרמני הצורר מצאו פורקן. " מנשרים קלו מאריות גברו".על הריסות ותלי חרבות נלחמו,על כל צעד ושעל,באש ובמים בלי מזון ובלי בגד. צמאים ורעבים, אבל עם תקוה, וברצון לחיים. אך הם הוכרעו ונטבחו ושאריתם מספרת לנו על ההסטוריה המופלאה, על עמידת הגבורה של מדוכאים ומיואשים. "איך נפלו גבורים".

אבי חביבי - ח1

אנו מאשימים

אנו מאשימים ! עלינו להאשים בראש ובראשונה את העם הגרמני שרצחנותו לא ידעה גבול, שיכול היה לתכנן תכנית שטנית ובלי כל רחמים השמדה של עם שלם, את השמחה הפראית ואת ההתלהבות שאחזו בהם למראה יהודי מתבוסס בדמו. אנו מאשימים את הגרמנים על איבתם הגזעית התהומית ליהודים, על רצח יהודים רק בגלל "פשעם" היחיד שהם יהודים. אנו מאשימים את הטבע האנושי . את האדם שמיום הבראו רצח והרג ורב וקנא. אנו מאשימים את הגאוה הטפשית של בני אנוש, את אי ראותם את העתיד, את רצחנותם ואת קנאתם.

אנו מאשימים את העולם, את כולם, שמבזבזים מילים ריקות מתוכן שמדברים הרבה במילים נמלצות ולא עושים דבר, שלא יודעים לבוא לעזרה בשעה הנחוצה.

אנו מאשימים את ההתלהבות שאחזה בזמנים מסויימים עמים שלמים והביאה אותם למעשי רצח והריגה. אנו מאשימים את בני האדם על לכתם כעדר אחר רועה, אחר מנהיגים מטורפים.

אנו מאשימים את אי הידיעה להבחין בין טוב לרע, את אי הידיעה של היהודים על הרעה שצפויה להם בארצות הנכר ואת האיטיות והעצלות בבריחה משם.

אנו מאשימים את הכוח העליון.....שיצר את האדם וטבעו והובילו אל פי התהום.....

דורית שרפשטיין /כתה 2ז

*

אתם יודעים, אני שונא אתכם. אני שונא אתכם בלב עמוק עמוק, כי אתם רעים, רעים כל כך.

כי אתם, כן - אתם ! לקחתם את כולם - את אבא שהיה מרים אותי גבוה בזרועותיו ואמא הטובה, העוזרת, המעודדת - איפה הם עכשיו?
אתם לקחתם אותם !
ואתם לקחתם את הרחוב שלנו, השמח , שם גרתי עד שבאתם.....
אתם..... ואין יותר רחוב ואין בית. אני רק זוכר אותם.- והם אינם.
"יש רק כזאת ערמה אפורה" גדולה וכתמים אדומים. ועוד יש - אנשים עם פנים חוורות וילד קטן שבוכה בלילה - זה אני.

אני חושב שרע לי. אולי לא הרבה , אבל קצת. כי אין לי איפה לישון בכל העולם הזה. ואני רעב כל כך.

אני קצת זוכר, שנפלתי מהרכבת שזרקו אותי משם ! וכעסתי ובכיתי, אבל הם חייכו ואמרו : לך - וחיה !

ואמרו שרק לחיות אני צריך - לא יותר.

הם אמרו שאני עוד ילד והמות קרוב, ולמות לא באתי, אז אני חי. הם אמרו "שלום" וחשבתי שאראה אותם שוב. ולא. פתאום כל האנשים האלו - אינם. ועוד הרחובות מוארים בלילה ומלאים אנשים, למרות שכל כך הרבה אנשים אינם - ולא ריק הרחוב.

ועכשיו אני יודע - זה אתם לקחתם אותם. אתם, אתם לקחתם את אחותי הקטנה, אבל היא חיה. במנזר פולני. כך ספרה לי אמא. והיא כבר לא שלי. אלא שלכם. ואתם, למה לא לקחתם גם אותי?

אני שונא אתכם, כי בגללכם אני יודע להחנק כמעט, וליפול מרכבת ולברוח מבתים בוערים, ושמישהו נופל עם דם ופתאום שותק - ומת! אבא ואמא ואחות - אתם לקחתם אותם !

אני רק בן שמונה היום - וכבר אני שונא אתכם.

עצוב לי , ורע. בדידות כזאת , ופחד וחושך.
אז תדעו לכם -
שאני שונא אתכם !

יהודית ו. / כתה ח1

*

אני מאשימה !... אני מאשימה! את מליוני הגויים שלא פצו פה ולא ניסו להציל את אחי שנמקו במחנות הרכוז, ועשו עצמם לא רואים. אני מאשימה את הגרמני הרשע שלא ריחם על ילד קטן ואמו הבוכיה, על אב הנפרד מבנו יחידו ויודע שלעולם לא יחזור לראותו. ואני רואה את הילד הקטן אשר שוטט בודד ביער כי הוריו השליכוהו מרכבת הצפופה והדחוסה כדי להצילו, אני רואה ושואלת, למה? מה חטאו אלה הקטנים? הם הובלו למות מבלי לדעת. אני בת לאם שראתה כיצד הורגים ומענים את אמה ואחותה לעיניה. מה חטאה והיא רק בת 11 שנים. לא! היא אינה היחידה שראתה זוועות אלה, עוד הרבה כמוה ראו זאת. אני מאשימה! את כולם, את כולם, את כל העולם שלא הניד עפעף לנוכח הטבח האיום שנטבחו בו מליוני יהודים.

רונית מסרי / כתה ז2

*

אני מאשים את העם כולו, את עם האנשים חיות הטרף , אוכלי האדם. אנשים אכזריים פראים, אנשים חולי נפש, חולי דם שפוך, אנשים המתאווים לדם נקי, לרצח, לזעקות, לזוועות, לאימים. אני מאשים אותך אדם, אותך שנבראת בצלם, אותך שעמדת מן הצד וחזית בכל. אותך אני מאשים שעמדת ואטמת אזניך, וסתמת פיך, ורק עיניך הרואות לא ענו דבר. אני מאשים אותך, על שלא פצית פה, על שנתת פתחון פה לנאצים, על שפתחת לפני חיות הטרף את הדרך.

אני מאשים אותך, אדם החי בעולם הצדק, בארץ מתקדמת, אני מאשים אותך, על שעמדת לבוש בגדים ושבע. אני מאשים אותך על שחזית במו עיניך, שראית את הלהבות הענקיות, את הלהבות האדומות והצהובות והכתומות,רוויות הדם, על שראית כיצד מתים יהודים , על שראית כיצד עפים בתים ונחרבים, גיטאות וגופות עפות, והכל בתוך רעם אדיר של התפוצצות.

אני מאשים אותך שראית את כל זוועות האימים בעיניך, אך לא סבלת אותם העיניים על גופך, שרק חזית ולא רצת לפני הנאצי ולא צעקת באזניו : עצור נאצי ! עצור ! אסור לך!

פנינה מטלון / ח1

אמא לא תשוב !

בני! כך אמי אמרה לי :
זכור אותי ואל תשכח,
השמר לנפשך והשאירני
ותצלח דרכך לעד.

השאירני כאן, כך היא אמרה לי,
השאירני וברח לך, ברח!
אתה תנצל, תמשיך את הייך
ואני אשאר לי כאן, כך.

מאז לא ראיתיה
רק זכר מבט עיניה נשאר בי לעד
והדי קולה חוזרים ואומרים לי:
בני! ברח לך, ברח!

אורית לבני /כתה ז 1.

לזכר גבורים ומגינים

עם הנצחת קהילת לאנצוט הקדושה שניספתה בשואה, נעלה גם את זכרם של בני לאנצוט שעלו לא"י וחרפו נפשם על הגנתה:

צבי גולדבלט
ישראל הר
שרגא הר
יצחק כ"ץ
דוד קשטכר (קז)
מיכאל שטרנהיים
אשר שלייפשטיין

זכרם לברכה ולתהילה עם זכר כל הגבורים של עם ישראל שמסרו את נפשם למען עמם ומולדתם ויהיה צרור בצרור חיינו בארצנו.

תלמידי כתות ז' - ח'

נדר

על דעת עיני שראו את השכול
ועמסו זעקות על לבי השחוח,
על דעת רחמי שהורוני למחול,
עד באו ימים שאימו מלסלוח,
נדרתי הנדר: לזכר את הכל,
לזכור - ודבר לא לשכוח.

דבר לא לשכוח - עד דור עשירי,
עד שוך עלבוני, עד כולם, עד כולם
עדי יכלו כל שבטי מוסרי.
קונם אם לריק יעבור ליל הזעם,
קונם אם לבוקר אחזור לסורי
ומאום לא אלמד גם הפעם.

אברהם שלונסקי

מן הדלקה ההיא

מן הדלקה ההיא, אשר שרטה גופכם המעונה והחרוך,
נשאנו אש - לפיד מאיר לנשמתנו,
ובה הדלקנו את שלהבת החרות,
עמה הלכנו בקרבות על אדמתנו.
את מכאובכם, שאין לו את במכאובים,
יצקנו לברזל - חוצבים ומחרשות חדות שנים ;
את עלבונכם הפכנו לרובים ;
את עיניכם למגדלור - ספינות, קרבות בליל - - -

ממשואות עירכם ההרוסה
נטלנו אבן מפיחת ומנתצת,
והיא הפכה לאבן הפנה ואבן המסד,
לאבן החומה אשר אינה נפרצת.
שירכם, אשר נחנק בשלהבות,
עלה פורץ בפי פלגות המחץ כמו נדר,
ועמדו עלו העז והכבוד,
והתקוה העתיקה אשר אינה אובדת - - -

נקמנו את מותכם המר והבודד
באגרופנו, שכבד הנו וחם הוא;
לגטו השרוף הקמנו פה גל עד,
גל - עד - חיים, אשר לנצח לא יתמו.

חיים גורי

תרומת משפחות בני-לאנצוט להוצאת חוברת זו-כנר נשמה לזכר קרוביהן שניספו ונפטרו

רשימת הנפטרים :

יזכור

משפחת: אסטליין גדליהו ז"ל.
" אנגלברג גדליהו; לאה-לוטקה ז"ל.
" גוטסמן-שפירא יוסף ומרים ז"ל.
" דרוקר געצל; חיילה; ד"ר אברהם; ד"ר פעניגר ורחל ז"ל.
" היטער ברוך; ביילה; ד"ר אהרון;
" שלמה; חיים לייב; דבורה; שרה; ז"ל.
" היטער יואל ורבקה ז"ל.
" היטער איזיק; משה; יהושע ; חיה; ז"ל.
" ווארם חנה; רבקה; יצחק; יוסף; צבי; ז"ל.
" זאוואדא צבי ושיינדל ז"ל.
" זוארהפט יצחק; גולדה; צבי-הערש; פפקה; בלימה ז"ל.
" טייטלבויים זליג; חיה לאה; חיים;
" שמואל; יחזקאל; שרה; הנה; אסתר ; ז"ל.
" יאסעם חיים יאסל; גולדה; מירל; אלימלך ז"ל.
" יוסט דוד; רוזה; ישראל; נפתלי; אסתר; סבינה ; ז"ל.
" כץ משה ז"ל.
" ליפפער יעקב; מאניה; טובה; יוסף; פייגע ; הענה ; ז"ל.
" ליפשיץ הלל; פייגע בלימה; שרה; רוזה; יואל ; ז"ל.
" לנגסם שמואל צבי; מינה; הינדה; שרה ; ז"ל.
" מושל אהרון ז"ל.
" מרדר מנדל; גולדה; רוחמה; ז"ל.

משפחת מגנהיים אברהם; זלטה; דוב;
מינדל; דוד; לאה; ז"ל.
" סטמפל שרגא; ביילצי; יצחק
ז"ל.
" סאמבול דוד; שפרה לאה;
שמואל; יצחק; פערל; משה;
ז"ל.
" סאפיער דוד; אסתר; חנה;
רחל; מניה; יוסף; ז"ל.
" פרלמוטר אלימלך; חוה; יוסף;
גיטל; דוד; שרה; רויזה;
מיני; ז"ל.
" פופיול אליהו; איטה; באשע;
אסתר; חנה; מינדל ברייגדל;
גרינה; שלמה; ריזל; ז"ל.
" פודרבייטעל טוביה; אלקה;
ברייגדל; מירל; חיה; פערל
ז"ל.
" פיילשוס יהודה; אידה; מינה;
באלציה; משה; ז"ל.
" פאוסט יעקב; אידעל; אהרון;
רות; ז"ל.
" פליכער צבי ושרה ז"ל.
פאסט וואלף; חיה; יעקב;
פייגע ז"ל.
" פרידריך מלכה; אריה; ז"ל.
" פרידער צבי שלמה; טובה;
בראנדל; איטע; דוד; מאלי;
ז"ל.
" צלנר חיים; רבקה; ליפא;
יעקב; מינה; ז"ל.
" ד"ר קודיש נתן ז"ל.
" קעניג יצחק; מרים; ברוך; ניסן;
ז"ל.
" קנלר ישראל הלל; ליבהלע;
שלמה; יוסף לייב; לאה; שלמה
וואלף ז"ל.
" רנגבויגן יצחק אירזיק; אסתר;
רבקה; רחל; בנימין; מנחם;
ציביה; ז"ל.

משפחת הרב רובין אברהם דוד ז"ל.
" שיין יוסף ואסתר ז"ל.
" הרב שפירא אלעזר; חנה;
אריה-לייב; חיים; זאב;
בת-שבע, ז"ל.
" הר דוד; צפורה; שרגא ז"ל.
" הלפרין משה ז"ל - לזכרו נתרמו ספרים
לתלמידי ביה"ס "בר-כוכבא" שהצטיינו
בכתיבת חבורים על השואה.

בלאזער מנדיל. אסתר. רבקה. מלכה. צביה. אטיל. איטה. ז"ל.

בירנבוים חיים מאיר. הדסה. זאב. צבי. יחזקאל. מירל. ז"ל.

גרינר מרדכי לייב. חיה. בילה. וואלף. שמחה. ז"ל.

וויידען חננדל. רוחמה. קלמן. שפרינצה. אהרן-הערש.
מרים. רחל. ז"ל.

וינר יצחק. לאה. ז"ל.

זיגעל יוסף. פעסיל. ז"ל. גרסטען נפתלי. רחל. שרה.צבי.ז"ל.

יאסעם אסתר. ז"ל.

יאסעם נפתלי. פריידע. בנימין. ברוניה. צילה. יעקב.
שרה. זאב-וואלף. אברהם. יוסף. אסתר. הערש. ז"ל.

כץ אברהם דב. דבורה. צבי. ז"ל.

מרגל אלעזר ניסן. חנה. חיים. ז"ל.

מרזל בנימין. איטה. שייע. גניה. לאה. ז"ל.

נוסבוים יחיאל. אסתר. שרה. ז"ל.שיקלר ישראל.קלרה. ז"ל.

פלבר יעקב. פסיל. מנחם-מנדיל. ז"ל.

פייער צבי. צביה. העלה. אדה. רבקה. שרה. לאלה. ז"ל.

קסטען בערל. באשיע. ז"ל.

קסטכר חיים. יפה קסטכר-מן. ז"ל.

קשטכר זאב. בלימה. אטיל. ז"ל.

קופפרמן בנימין. סאבינה. ז"ל.

קלגסבריין פריווע. ישעיהו. אלונה. ז"ל. קנלר חיים.
שמואל. ז"ל.

רוזנבלום משה. ז"ל.

שיפער לייב. רבקה. שרה. וואלף. בנימין. ז"ל.

ל"ז

Buch Dawid, Esther, Schulim.

Cohnke Hutter Nelly.

Frieder Zwi Schlomo, Toba.

Fenik -Both-Kornblau Ada.

Just Israel, Sarah.

Kenig Isaac, Miriam, Baruch, Nisen.

Kneler Israel Hilel, Liebele, Salomon, Joseph Leib, Lea, Salomon, Wolf.

Kerner Selig, Miriam, Ryfka, Daniel.

Margel Georg.

Parnes Naftali, Hersch, Esther, Malke, Ryfka, Sarah, Henci.

Puderbeutel Tobias, Elka, Breindel, Mirl, Chaja, Perl.

Rabbi Rubin Abraham David.

Reich Efroim, Rachel, Channa, Blima, Sarah, Samson.

Rozmarin Jakew-Chaim, Esther, Libe, Schifra, Chana, Michael, Moses.

Ziskind Isaac, Hinde.

Zisapfel Nisen, Gitel, Berisch, Rachel, Aharon.

Trompeter Schoschana, Luzer, Chawa, Kalmen, Nachum, Moses.

Turteltaub Alter, Breindel, Joseph, Etel, Zeew, Chaja.

Szternheim Osias, Debora, Luzer, Chaja, Michael.

Wenger Salomon, Chaja, Chana, Zipora,

חברי הועד 1969/70

יו"ר	סטמפל אליעזר
סגן	שוכפלד דבורה
"	נוסבאום דוד
מזכיר	פלבר שמואל
"	קסטכר שמואל
גזבר	גולד מקס
"	רגנבוגן שלמה
	קסטנבוים נחמן
	הרצברג ישראל
	בירנבאום ישראל
	ווינשטין לאה
	לבדי שלמה
	ליפשיץ מאניה
	באוער צבי
	יאסעם זלמן
	מילרד משה
	שכטר פנחס
	קרפיול פנחס
	שיפמן פנחס
	צלנר יצחק
	וינר יהודה
	וואלפמן חיים
	פורת מנחם
	ריב יוסף
	בר-ניסן אפרים
	מרגל אברהם
	היסטער זלמן

ועדת בקורת:
גוטליב פסח
גולדמן פנחס
לנדאו צבי

ועדת קופת גמילות חסדים 1969-70

יו"ר	סטמפל אליעזר
סגן	פלבר שמואל
מזכיר	וינר יהודה
גזבר	גולד מקס
	גוטסמן רבקה
	מרגל אברהם
	בירנבוים ישראל
	גוטליב פסח
	יאסעם זלמן
	מילרד משה
	קסטכר שמואל

ועדת בקורת:
פורת פנינה
גולדמן פנחס
סטמפל מנחם.

געשעניישען פון דער שטאט און באלעבען אין זייער יונגע הערצער די לעגענדע פון דער שטאדט, פאר זיי אנטפלעקט זיך א פיעלפארביג יודיש לעבען פון חסידים, רבנים, דיינים, עסקנים, פרנסים, כלל טוער, סוחרים, בעלי מלאכה און סתם יודען, און פאר זייערע אויגען גייט אויף א נייע ליכט וואס איז געווען פארבארגען פון זיי מיט א טינקלען פרוכט.

פון די פינקען פון דעם חורבן וועלן זיי פלעכטען א גרויס ליכט צו בעליכטען דעם וועג פון דער יודישער גאולה און פון דער מדינת-ישראל.

א גרויסער טייל פון דעם ביכעל איז געשריבען געווארען דורך די תלמידים פון די כתות 7 און 8 פון דער פאלקסשולע "בר-כוכבא" תל-אביב.

מנחם סטמפל, חיפה.

Part Two (page 13-37): The students' works about the community, its past, leaders, etc.

Part Three (page 37-50): Essays expressing the students' experiences concerning the Holocaust after visiting the Memorial Mountain, the Holocaust Cellar and the Museum of the Holocaust and Heroism at Kibbutz Yad-Mordechai.

ZWI LANDAU, RAMAT-GAN.

דאס יודישע לאנצוט איז פארשנידטען געוואַרען, סזענען געבליבען חורבות, אבער דער רוח הקודש פון דער שטאדט לעבט ווייטער.

וואס מעהר מיר דערווייטערן זיך פון דעם טאג פונם חורבן, אזוי איז אונז די שטאדט טייער און זי באדעקט מיט א שווערן טרויער אונזער וואנדער וועג.

איך די בערג פון ירושלים האט דער ארגון פון די לאנצוטער איך ישראל געפלאנצט בוימער אינם וואלד פון די קדושים, צום אנדענקען פון די לאנצוטער וואס זענען אומגעקומען אין די בוימער הייבען זייערע צווייגען וויי הענד צום הימעל מיט תפילה און תחנונים, און זיי שטייען וויי א לעבענדיגע מצבה ארום די הייליגע שטאדט ירושלים.

די זעקס מיליאן אומגעקומענע זענען אויסגעריפען געוואַרען אלס עהרען בירגער פון מדינת-ישראל.

אינם קעלער פון חורבן "מרחף השואה" אופן הר ציון זענען אוסגעקריצט אויף מארמאר שטיינער די נעמען פון די פארשנידטענע שטעדט און שטעדלען.

דאס לעבען פון לאנצוט איז פאראייביגט געוואַרען אינם ספר זכרון פון לאנצוט.

דער בית ספר ממלכתי "בר-כוכבא" אין תל-אביב אונטער דער אונפיהרונג פינם מנהל מר׳ ברוך ניסקה האט אדאפטירט די קהילת לאנצוט און די תלמידים לערנען די היסטאריע פון לאנצוט און די

commemorated it. The teachers, together with the Lanzut survivors, succeeded in occupying the students' minds and imaginations; these children dived into the community's past, wrote and read essays and poems, and drew pictures.

The school's diligent, respectful study was well-expressed in the memorial ceremony to the Holocaust, held in April 1969. This memorial, which became a great event both to the students and to the Lanzut survivors, took place in the Teachers' Organization Building.

An exhibition of paintings and pictures filled the entrance of the building, filling the participants with feelings both of pride and of gloom. Youth and adults, representatives of the esteemed foundations, teachers, parents, and survivors of the community attended. Representatives of the foundation began the performance by lecturing. Then the students gave an impressive performance by reading, a choir by singing, dancing and playing music.

The hallmark of the adoption and commemoration of Lanzut is this leaflet prepared by the students of the 7th and 8th grades, under the instruction of Mr. Zvi Simiatizki.

Blessed are the people who have such youth! Blessed are the students who have such excellent teachers!

Yes, with all our physical and mental powers we must keep and nurse the Bar-Kochba's students' holy feeling of belonging to the adopted community of Lanzut so that it will be remembered forever.

This leaflet includes three parts:

Part One (up to page 13):

The idea and execution of the adoption and commemoration in certificates and pictures, as well as the lectures by the esteemed institution representatives in the commemoration assembly.

Bar Kochba. The Bar Kochba School will continue to study the Lanzut community and its Jews, its days of glory and its days of suffering, struggle, and destruction, thus learning the meaning of heroism and saintliness.

In order to pass on the lesson of the Holocaust, the survivors of Lanzut will kindle a big flame of memory out of the ashes and soil that remain. This flame will illuminate the way to freedom for the people of our homeland Israel.

Thus the Bar Kochba School is a small temple to the Lanzut community, a living monument to a Jewish life that will never cease.

TUCHFELD DWORA (LIPSCHITZ), TEL-AVIV.

More than twenty-five years have passed since the German murderers began the extermination of European Jewry. Artists of our faith and of other faiths constantly describe the awful happenings of that time to a world that tries to forget. Living in its homeland, our people has been re-awakening memories of the Holocaust through literature, monuments, memorials and memorial-days, hills, forests, and towns. But this is not enough.

One of the most glorious activities is the adoption of communities by Israeli schools. Adoption means identification: the wish to get a feeling of a community's past during peaceful days and a feeling of its struggle and suffering during the bloody days of the Holocaust. To identify means to see the community with love and pity.

The Bar Kochba Elementary School and its principal Mr. Baruch Niska adopted the Lanzut community and

The holy community of Lanzut has perished. Physically it is dead; only the stones are left, ashes and soil. But the community has not been exterminated spiritually. The Lanzut community is still alive because its survivors are weaving a new pattern of life in their homeland: Israel.

Lanzut becomes more and more precious to us as time draws it farther and farther away into the past. Due to a natural feeling of belonging, we return again and again to our Lanzut, and we are filled with nostalgic memories. We have brought with us to Israel many treasures: the memories of the town, a big arena in which Jewish life, rich and fruitful, took place.

We gather time and again to cultivate our memories and to know that the holy souls surround us. Pride fills our hearts when we remember and commemorate our beloved relatives. In the memorial mountain in our capital Jerusalem, the State of Israel has bestowed honorary citizenship on the Six Million who perished.

The holy community of Lanzut is commemorated on marble memorial tablets in the Holocaust Cellar of Mount Zion, opposite the Western Wall. The Lanzut survivors also planted a pine forest in the hills of Jerusalem, in the Forest of the Holy.

Lanzut's life has been commemorated in the pages of the brilliant book Yizkor to Lanzut, now well-remembered and spoken of by the children of the Bar Kochba School. The principal of this school was a Lanzut survivor, Dr. Kudish, may he rest in peace.

The community of Lanzut was saved by these children who adopted it and kept the prophecy "and I gave them in my home and walls a hand and a name... that will not be exterminated... "The community of Lanzut is an integral part of the Jewish history, so the Israeli youth studies its past in order to understand the existence of Israel in the Diaspora and its uniqueness in the spirit of Yehuda Hamaccabi and

IN MEMORY OF
LANZUT COMMUNITY

BAR-KOCHBA SCHOOL
TEL-AVIV

IN MEMORY OF
LANZUT COMMUNITY

ASSOCIATION OF LANCUT JEWS IN ISRAEL
BAT YAM, Herzl St. 70 Tel. 868157 ISRAEL

BAR-KOCHBA SCHOOL
TEL-AVIV

BAR-KOCHBA SCHOOL
TEL-AVIV

IN MEMORY OF
LANZUT COMMUNITY